

Зміст

	С.
Вступ	5
1. Теоретико-методичні засади забезпечення та оцінки фінансової стійкості банку	8
1.1. Сутність, чинники та особливості забезпечення фінансової стійкості банку	8
1.2. Методичні аспекти оцінки фінансової стійкості банку	20
2. Аналітико-практичні аспекти забезпечення фінансової стійкості банку	31
2.1. Аналіз фінансової стійкості банків України на макро- та мікро рівнях за 2020-2022 роки	31
2.2. Розробка ефективних шляхів забезпечення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк»	55
Висновки	62
Список використаних джерел	65
Додатки	72

Вступ

Актуальність теми. Будучи складовою частиною економічної системи, банківська система володіє стратегічно важливим положенням у економіці будь-якої країни, оскільки переважно саме банки забезпечують фінансування економіки. Банки не лише займаються фінансовими операціями, вони найближче до бізнесу, знають його потреби і водночас виступають аналітиками ринку. У контексті непевної економічної ситуації в Україні, з рядом банкрутств у банківському секторі протягом останніх років, скороченням вільних грошових ресурсів у населення та підприємств, довіра до банків залишається низькою. Це ситуація впливає на фінансову базу банків, ускладнюючи їх кредитну активність і обмежуючи їх потенціал у створенні грошей.

Ураховуючи той факт, що фінансовий сектор в Україні сильно зосереджений на банках, зменшення фінансової стійкості банків може мати негативні наслідки для інвестиційної активності населення та підприємств, зниження ділової активності, купівельної спроможності, а також скорочення рівня споживання та виробництва. Зниження або підвищення рівня фінансової стійкості, включаючи показники фінансової діяльності, може призвести як до виключення банку з фінансового ринку, так і забезпечити значні конкурентні переваги.

Фінансові установи піддаються постійній регуляції і контролю з боку регуляторних органів. Вимоги до капіталу, ліквідності та інших показників фінансової стійкості регулярно змінюються. Тому банки повинні забезпечувати і використовувати ефективні методи оцінки своєї фінансової стійкості, щоб відповідати регуляторним вимогам і запобігти можливим санкціям і спадам ефективності своєї діяльності.

Фінансова стійкість банку не обмежується лише внутрішніми факторами. Взаємодія з міжнародними фінансовими ринками, торгівлею, іноземними інвестиціями та іншими факторами глобалізації створює нові виклики та ризики

для банківської системи. Вивчення та ефективне забезпечення фінансової стійкості допомагає банкам впоратися з цими викликами та забезпечити стабільність у глобальному фінансовому середовищі.

Дослідження теми аналізу та забезпечення фінансової стійкості банку залишається актуальним через постійні зміни у фінансовій галузі, регуляторному середовищі та технологічному прогресі. Ефективне управління фінансовою стійкістю допомагає банкам впоратися з ризиками, забезпечити стабільність і зміцнити свої позиції на ринку.

Аналіз останніх досліджень. Питанням фінансової стійкості банківських установ присвячено безліч публікацій зарубіжних і вітчизняних авторів, таких, як Дж. К. Ван Хорн, П. Роуз, Д. П. Нортон, К. Д. Кемпбелл, Р. Дж. Кемпбелл, Р. Раджан, Р. С. Каплан, Дж. Сінкі, Е. Дж. Долан, Дж. Ф. Сінкі, В. В. Вітлінський, Н. М. Шелудько, О. Д. Заруба, А. М. Мороз, В. П. Пантелєєв, С. П. Халява, О. Д. Вовчак, О. В. Дзюблюк, Ж. М. Довгань, М. І. Савлук та інші.

Таким чином, існує необхідність провести комплексне дослідження сучасного стану банківської системи та визначити основні аспекти, які гарантують фінансову стійкість банків. Вибір теми кваліфікаційної роботи, її актуальність, теоретична та практична значущість обумовлені важливістю дослідження даної проблеми та недостатнім рівнем її практичної розробки.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження та поглиблення теоретико-методичних засад, а також розробка практичних рекомендацій щодо напрямів забезпечення фінансової стійкості банку.

Для досягнення даної мети було поставлено такі завдання:

- розкрити сутність фінансової стійкості банку, а також визначити чинники, що на неї впливають;
- дослідити методичні аспекти оцінки фінансової стійкості банку;
- провести аналіз фінансової стійкості банківської системи України на макро- та мікрорівнях;
- здійснити аналіз фінансового стану банку АТ «Ощадбанк»;
- оцінити рівень та ефективність забезпечення фінансової стійкості

банком АТ «Ощадбанк»;

– розробити ефективні шляхи забезпечення фінансової стійкості банку АТ «Ощадбанк».

Об'єктом кваліфікаційної роботи є фінансова стійкість банку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні рекомендації щодо оцінки та забезпечення фінансової стійкості банку, зокрема банку АТ «Ощадбанк».

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети застосовувався комплекс з таких загальнонаукових методів дослідження як: групування та узагальнення, синтез та аналіз, індукція та дедукція, порівняння та аналогії, балансовий метод, статистичні методи обробки даних, а також методи розрахунку нормативних показників.

Інформаційною базою дослідження стали наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених з питань оцінки та забезпечення фінансової стійкості банків, офіційні статистичні матеріали Національного банку України, фінансова звітність з офіційного вебсайту банку АТ «Ощадбанк», а також інформаційні матеріали мережі Інтернет.

Практична цінність отриманих результатів полягає в розробці конкретних напрямів вдосконалення фінансової стійкості за результатами проведеного аналізу діяльності комерційного банку.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг роботи становить 64 сторінки, містить 7 таблиць та 11 рисунків, 7 додатків, список використаних джерел налічує 43 найменування.

1. Теоретико-методичні засади забезпечення та оцінки фінансової стійкості банку

1.1. Сутність, чинники та особливості забезпечення фінансової стійкості банку

Наявність ефективно діючої та цілісної інфраструктури є необхідною передумовою для повного функціонування ринкової системи господарювання. Серед всіх компонентів цієї інфраструктури, кредитні та фінансові інституції, такі як банки, фондові та валютні біржі, страхові та інвестиційні компанії, а також кредитні спілки, відіграють дуже важливу роль. Всі вказані суб'єкти є активними учасниками фінансового обігу, і правильна організація їх грошових потоків забезпечує неперервність процесу суспільного відтворення.

Однак, серед перерахованих фінансових інституцій, ключовою ланкою є банки, які відіграють визначальну роль у залученні тимчасово вільних коштів суб'єктів господарювання та спрямуванні необхідних обсягів грошових капіталів до найприбутковіших галузей економіки. Це в кінцевому підсумку призводить до зростання матеріального добробуту населення країни. Важливо пам'ятати, що стан банків є індикатором економічного розвитку суспільства в цілому.

У контексті економічної мінливості, коли країни періодично стикаються з валютними, банківськими та фінансовими кризами, стає все більш актуальним питання стабільного економічного розвитку в кожній країні, що значною мірою залежить від надійності банківського сектору. При формуванні довіри з боку вкладників, партнерів та інвесторів до банків, вирішальними факторами є фінансова стійкість та стабільний розвиток цих установ [11, с. 142].

У сучасних умовах, під час пандемії коронавірусної інфекції та нестабільної економічної ситуації, спричиненої військовою агресією з боку

російської Федерації, банківський сектор в Україні продовжує функціонувати, проте ці фактори суттєво впливають на стійкість та ефективність діяльності банків, що призводить до скептицизму з боку економічних суб'єктів щодо банківських установ.

Забезпечення фінансової стійкості банків є фундаментом для стабільного функціонування банківської системи, від якого залежить успішне здійснення економічних перетворень всередині країни та її макроекономічний розвиток. Рівень розвитку банківської системи, її ресурсний потенціал, надійність та висока платоспроможність є ключовими факторами, що визначають достатність та доступність фінансових ресурсів для всіх галузей економіки [10].

Для утримання постійного розвитку економіки України і досягнення високих темпів зростання внутрішнього валового продукту необхідно забезпечити високий рівень концентрації фінансових ресурсів та стабільний розвиток банківської системи.

Фінансову стійкість можна розглядати з двох боків: «статична фінансова стійкість», яка визначається дотриманням банком встановлених параметрів капіталу, ліквідності, платоспроможності, прибутковості, рівня проблемних активів в межах припустимих норм, і «динамічна фінансова стійкість», яка означає збалансований ріст позитивних параметрів та зниження негативних параметрів діяльності банку згідно з установленими стратегічними та поточними цілями [12, с. 206]. Це забезпечує уникнення незрівноважених станів та недоліків у системі показників діяльності банку.

Терміни «стабільність» та «стійкість» в контексті банківської системи є схожими поняттями, але вони мають різні акценти. «Стабільність» передбачає здатність системи протистояти силам та акцентується на постійному відтворенні. У той же час, «стійкість» означає отримання та зміну в процесі функціонування. Як банк, так і банківська система стають стійкими завдяки своїй стабільності. Таким чином, «стабільність» є постійною якісною характеристикою, тоді як «стійкість» є результатом, що досягається та змінюється у процесі функціонування [13, с. 9].

Тому, «стійкість» повинна бути розглянута як окреме поняття, яке відрізняється від «стабільності», «рівноваги» та «надійності». Крім того, для більш детального аналізу сутності «стійкості» слід пам'ятати про різницю між стійкістю банківської системи та стійкістю окремого банку. З макроекономічної перспективи, «стійкість» характеризує процес розвитку банківської системи в цілому [14, с. 25]. З іншого боку, стійкість окремого банку є окремою категорією і відображає стан, який забезпечує цілеспрямований розвиток самого банку.

У науковій літературі, поняття фінансової стійкості банку часто співвідносять з такими поняттями, як фінансова стабільність, надійність, ліквідність, платоспроможність та прибутковість. Різні окремі погляди щодо сутності поняття «фінансова стійкість банку» існують у науковій літературі, що свідчить про наявність багатьох суперечних питань представлені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Окремі наукові дефініції поняття «фінансова стійкість» банку

Автор	Визначення
1	2
В. В. Пірог	«Фінансова стійкість банку – це стан рівноваги, що відображає здатність зберігати певні властивості, незважаючи на можливі ризики і вплив зовнішніх факторів, що обумовлюють внутрішні трансформації [15, с. 186]».
Н. Головка	«Фінансова стійкість банку – здатність комерційного банку в динамічних ринкових умовах здійснювати ефективну діяльність, спрямовану на виконання банком його функцій, забезпечення надійності та оперативності обслуговування клієнтів а також збільшення власних прибутків, з мінімальним ризиком та попри дію негативних ендогенних та екзогенних факторів [16, с. 54]».
А. В. Олійник Г. С. Сущук	«Визначають фінансову стійкість через зв'язок із стабільністю і зауважують, що фінансова стійкість банку є складовою характеристикою фінансової стабільності, його надійності, показниками якої, у свою чергу, є капітальна стійкість, ліквідність, прибутковість та ризик банку [9, с. 68]»
В. В. Вітлінський О. В. Пернарівський	«Фінансова стійкість банку – відповідність (невідповідність) діяльності банку основним плановим (нормативним) узагальнюючим показникам [1, с. 1]».

Кінець таблиці 1.1

1	2
Глосарій банківської термінології НБУ	«Фінансова стійкість банку – стан банку, який характеризується збалансованістю фінансових потоків, достатністю коштів для підтримки своєї платоспроможності і ліквідності, а також рентабельною діяльністю; безперервна здатність банку відповідати за своїми зобов'язаннями і забезпечувати прибутковість на рівні, достатньому для нормального функціонування у конкурентному середовищі [17, с. 39]».
М. А. Пессель, Н. Г. Антонов, Н. Н. Захаров	Фінансова стійкість банку – надійність банку, здатність незалежно від термінів, виконувати свої зобов'язання [9].
О. Д. Вовчак, Ж. М. Довгань, О. Д. Заруба	«Визначають фінансову стійкість комерційного банку як «відповідність» або «невідповідність» діяльності банку основним плановим нормативним узагальнюючим показникам, які синтезують характеристики економічних складових фінансової стійкості банку: рівня доходів і прибутку, норми прибутку на власний капітал, достатності, ліквідності, мультиплікативної ефективності власного капіталу, обсягу й структури власних коштів, створення доданої вартості банком [18, с. 42]».
В. В. Волков, Н. І. Волков, Н. Г. Волик	«Фінансова стійкість банку – складова характеристика фінансової стійкості, його надійності, показниками якої, у свою чергу, є капітальна стійкість, ліквідність, прибутковість та ризик комерційного банку [19, с. 65]».

Джерело: узагальнено автором на основі [1, 9, 15, 16, 17, 18, 19]

Систематизація підходів що стосується визначення категорії «фінансова стійкість комерційного банку» показала, що автори не мають єдиного погляду на питання її інтерпретації. Більшість авторів пропонують вузький підхід до визначення фінансової стійкості комерційного банку, обмежуючись одним або двома показниками, що відображають індикатори внутрішнього середовища банку [20, с. 320]. Інші ж науковці припускають, що фінансова стійкість комерційного банку визначається за допомогою системи кількісних і якісних показників, які враховують капіталізацію банку, достатність фінансування активів різними ліквідними джерелами з різним строком і рівнем сталості.

Фінансова стійкість визначена як якісна характеристика фінансового стану банківської установи, що проявляється у досягненні достатньої бази фінансових ресурсів, а також збалансованої та оптимальної пропорційності активів та пасивів, забезпечуючи при цьому необхідний рівень ліквідності й

платоспроможності, зростання прибутку та мінімізацію ризиків і виявляється у здатності банку витримати будь-які непередбачені втрати та зберегти ефективно та прибуткове функціонування.

Варто також додати, що на практиці не існує банків, які були б абсолютно фінансово стійкими. Однак кожен окремий банк має прагнути до постійного поліпшення свого фінансового стану, що врешті-решт позитивно впливає на рівень фінансової стійкості банківської системи в цілому [21, с. 44].

На сьогоднішній день не існує чітких критеріїв або ознак, за якими можна ранжувати та розмежовувати різні фактори, що впливають на стійкість банку.

Комерційні банки під час своєї діяльності виконують комплекс взаємопов'язаних процесів. Ці процеси залежать від численних і різноманітних чинників. Якщо один із цих чинників не враховано, то оцінка впливу інших чинників, а також висновків можуть виявитися невірними.

Деякі чинники будучи тісно взаємопов'язаними, в різних напрямках впливають на результати діяльності комерційних банків позитивно, а інші – негативно. При цьому негативний вплив одних іноді знижує, або ж навіть нейтралізує позитивний вплив інших [11].

В економічній літературі часто виділяють дві групи чинників, які впливають на стійкість банківських установ. Перша група – зовнішні або екзогенні фактори, пов'язані з економічною, соціальною та політичною ситуацією в країні на макрорівні. Друга група – внутрішні або ендогенні фактори, які пов'язані з власною діяльністю банку на мікрорівні [23].

На основі аналізу цих чинників пропонується таке їх групування, представлене у вигляді рисунка 1.1.

Кожен дослідник, аналізуючи та класифікуючи ці фактори, керується своїм суб'єктивним поглядом, власними міркуваннями та власною метою виокремлення цих факторів. Тому інтерпретація їх впливу на діяльність банку може відрізнятись від дослідника до дослідника.

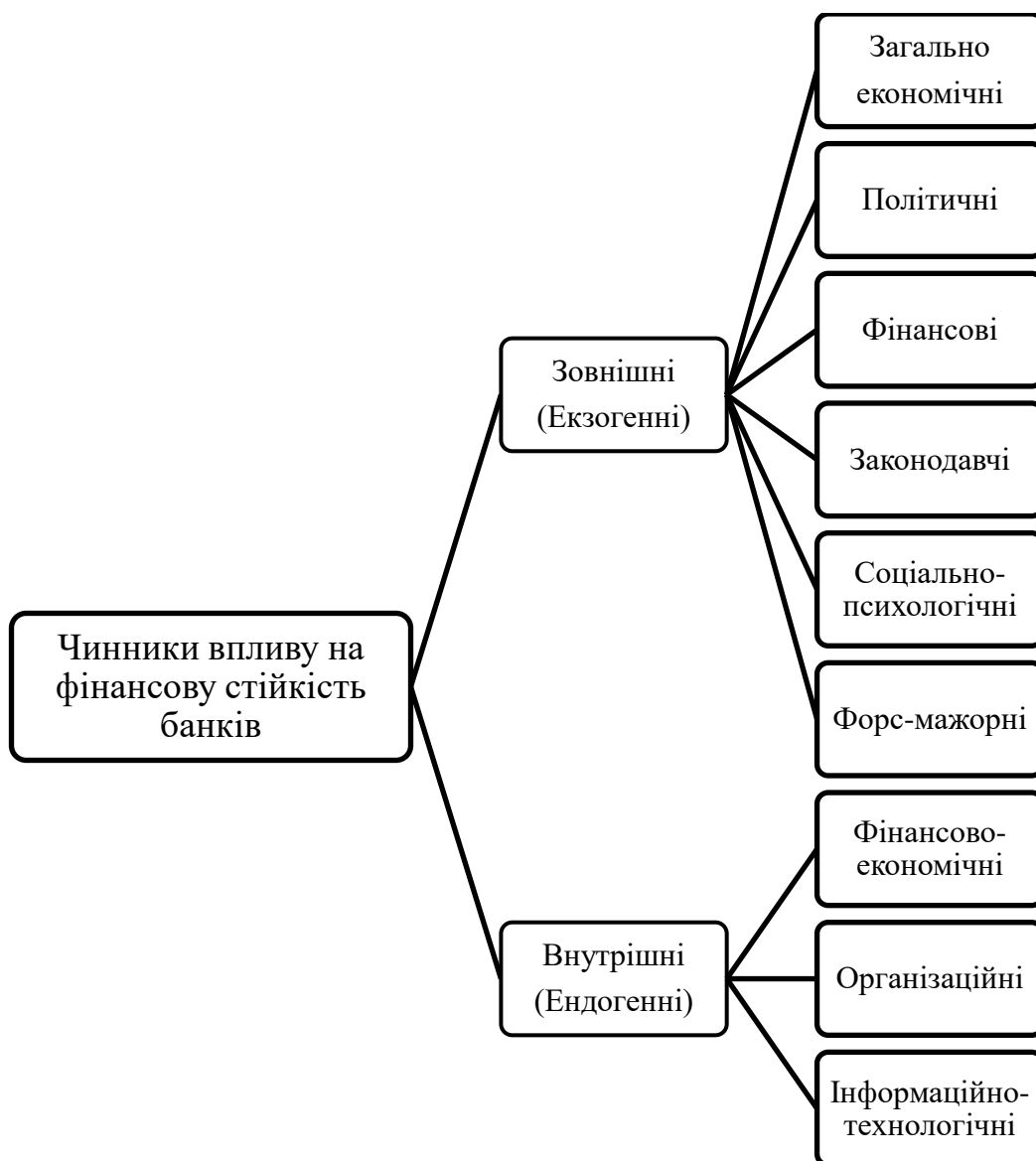

Рисунок 1.1 – Класифікація чинників, що впливають на стійкість комерційного банку, за способом їх виникнення

Джерело: складено за [9; 19; 23]

Так, наприклад, науковиця Ольга Іващук розробила свою класифікацію впливу на стійкість банку. Вона виділяє три групи факторів, що впливають на стійкість: зовнішні чинники, фактори стану світової економіки та фактори, пов'язані з діяльністю конкретного банку. В своїй класифікації вона наголошує на значущому впливі зовнішнього середовища. Зовнішні чинники, за підходом О. Іващук, можна розглядати в двох напрямках: фінансово-економічному (рівень інфляції у країні, податкове навантаження, грошово-кредитна політика, стан грошового ринку, стан економіки країни та стан світової економіки) і

соціально-правовому (законодавство, система банківського регулювання і нагляду, соціальна і політична стабільність в країні). Цікавим є окреме виділення, поряд з зовнішніми чинниками, факторів стану світової економіки в окрему групу. У цій групі авторка зосереджує увагу на світовій фінансовій кризі та її наслідках [22, с. 110].

Що стосується класифікації внутрішніх факторів, то з науковицею важко не погодитися в тому, що становище банку можна вважати стійким тоді, коли банк володіє стійким капіталом, має ліквідний баланс, є платоспроможним та задовольняє нормативні вимоги щодо якості його капіталу [22].

Стійкість банків визначається насамперед загальноекономічними факторами, які мають значний вплив на стійкість будь-яких комерційних банків. До загальноекономічних чинників належать: стан реального сектору економіки, експорт та імпорт країни, міжгалузеві переливи ресурсів, приплив і відтік іноземного капіталу, величина ВВП.

Таким чином, економічну ситуацію в будь-якій країні можна охарактеризувати такими показниками [24]:

- виробничий і технічний потенціал;
- структурна зміна економіки;
- інвестиційний клімат у країні;
- стан платіжного балансу і тенденція його розвитку.

Основним фундаментом стійкості банків є стабільність економічної бази. На стійкість і спроможність банків величезний вплив мають кризи в економіці країни. Отже, фінансову стійкість клієнтів здебільшого знижують економічні кризи, що призводить відповідно до відтоку ресурсів із банків і зниження повернення виданих кредитів, що в кінцевому підсумку негативно впливає на стійкість банків [25].

Суттєвий вплив на стійкість банків чинять фінансові чинники, що визначають стан і розвиток фінансового ринку. Стан фінансового ринку можна визначити такими факторами, як: грошова емісія, зростання доходів населення, рівень інфляції, відсотки за короткостроковими кредитами, зміна державного

регулювання в зовнішньоекономічному та валютному середовищі, золотовалютні резерви країни, обсяг зовнішньої заборгованості країни, стан і перспективи розвитку фондового ринку, напрям монетарної політики центрального банку тощо.

Вагомий вплив на стійкість банків мають також різноманітні політичні чинники. Політичний стан країни зумовлюється стійкістю наявного уряду, впливом опозиції, стабільністю адміністративно-територіальних утворень, політичною орієнтацією. Головною умовою для розвитку ринку банківських послуг є політична стабільність, взаємодія всіх органів та гілок влади, що зумовлює соціально-економічний розвиток країни та зміцнення її позиції на міжнародному ринку.

Значний вплив на стійкість банків справляють правові чинники, що включають форми і методи правового регулювання банківської діяльності в країні [24, с. 13]. Стійке законодавство створює умови для нормального правового регулювання проблем, що виникають в банківській системі.

Економічні, фінансові, правові та політичні аспекти визначаються соціально-психологічними чинниками. Серед них є впевненість громадян у проведенні економічних реформ, стабільність податкового, митного та валютного законодавства у майбутньому. Сукупність цих елементів формує рівень довіри до комерційних банків, бажання проводити банківські транзакції та користуватися банківськими сервісами.

Форс-мажорні чинники, включаючи стихійні лиха та непередбачувані обставини, також впливають на стабільність комерційних банків, оскільки вони можуть викликати перебої в роботі банківських установ.

Форс-мажорні чинники поділяються на:

- природні;
- економічні;
- політичні.

До природних чинників належать: повені, землетруси, урагани тощо.

До економічних чинників належать: відмова уряду від виконання взятих

на себе фінансових зобов'язань, різка зміна податкових ставок, кризи на фінансовому ринку.

До політичних чинників належать: військові конфлікти, закриття кордонів, заборони міжнародних економічних відносин з іншими країнами.

Внутрішні чинники стійкості комерційних банків поділено на три самостійні групи:

- фінансово-економічні;
- організаційні;
- інформаційно-технологічні.

До фінансово-економічних чинників, що впливають на стійкість банків, належать: обсяг та структура власного капіталу, рівень доходів і прибутку, рівень ліквідності, надходження ресурсів та їх ефективне розміщення.

До організаційних чинників стійкості комерційних банків належать: стратегія банку, рівень менеджменту, кваліфікація кадрів, внутрішня політика банку [25, с. 710].

Інформаційно-технологічні аспекти охоплюють орієнтацію банку на впровадження передових банківських технологій і відповідь на ринкові потреби у нових банківських продуктах. Важливу роль у підтримці фінансової стабільності сучасного банку відіграють такі інформаційно-технологічні елементи, як програмне забезпечення, наявність платформ для інтернет- та мобільного банкінгу, системи захисту даних і т. д. [26, с. 148].

Сучасна ситуація ставить перед банками такі проблеми, які неможливо розв'язати без широкого і комплексного застосування новітньої комп'ютерної та телекомунікаційної технології. Автоматизація глибоко зачепила традиційні банківські послуги. Інформаційний тип економічного розвитку перетворив інвестиції в інформаційно-комп'ютерну технологію на основоположний компонент зростання, розвитку самих банків. Використання нових технологій значною мірою покращило якість банківських послуг, банкам дали можливість здійснювати аналіз і надавати передбачення з різних фінансових і загальноекономічних питань, надавати консультації. У модернізації банківської

операції суттєвий крок дали змогу зробити банкомати, термінали в торговельних центрах, системи «Клієнт-Банк», пластикові картки, та Інтернет. Так, сучасні телекомунікаційні та комп'ютерні технології в банківській сфері грають важливу роль у прискоренні адаптації банківської системи до міжнародних стандартів.

Серед ендогенних факторів фінансової стійкості необхідно також виділити як фінансово-економічні фактори, пов'язані із забезпеченням ефективного управління активами та пасивами банку, ліквідністю та достатністю капіталу, так і організаційно-функціональні чинники, зокрема рівень управління банком, якість стратегії банку, рівень професійної кваліфікації персоналу тощо. Вагомими є також правові фактори, пов'язані з дотриманням банком чинних нормативно-правових вимог, зокрема у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

В сучасних умовах економічного розвитку істотний вплив на стійкість банків чинять здебільшого саме зовнішні чинники, які не залежать від діяльності самих банків, тому комерційні банки не повинні нехтувати впливом ендогенних чинників, оскільки вони в кінцевому підсумку позначаються на стійкості банків. Проте, при визначенні напрямків посилення стійкості банків, доцільно враховувати всю систему факторів.

Фінансова стійкість комерційного банку має складну структуру і в її складі можна виділити такі елементи: стабільність капіталовкладень, надійність ресурсів, стійкість організаційно-структурної системи та економічна стійкість банку. Загальна сума інвестицій, зроблених засновниками та акціонерами, формує капітал комерційного банку.

Сукупність внесків, зроблених акціонерами та засновниками, утворює капітал комерційного банку. Цей капітал збільшується завдяки ефективній банківській діяльності, процесу капіталізації прибутку і додатковим внескам від учасників банку [13].

Важливо зауважити, що капітал відіграє визначальну роль у забезпеченні фінансової стійкості банку завдяки своїм виконуваним функціям [1; 13].

По-перше, розмір капіталу впливає на рівень довіри вкладників до банку, що переконує вкладників в його здатності відшкодувати їх кошти, тим самим мінімізуючи ризик їх розміщення. Крім того, він також дає гарантію потенційним позичальникам про достатню спроможність банку задовольнити попит на кредитні ресурси банку.

По-друге, на початковому етапі для будівництва або оренди приміщень, придбання банківського обладнання та наймання кваліфікованого персоналу необхідні стартові кошти, які складаються з власного капіталу, що формується засновниками банку у вигляді статутного фонду. Без зазначених витрат та інших витрат банк не може розпочати свою діяльність.

Для розвитку та реалізації нових перспективних напрямків діяльності, пов'язаних з розширенням обсягу послуг та впровадженням передових технологій, що часто відбувається під час фази зростання банку, виникає потреба у додаткових фінансових ресурсах. Залучення додаткового капіталу дозволяє банку надати своїм клієнтам банківські послуги на сучасному рівні та зміцнити свої позиції на ринку.

По-третє, капітал виступає як захисний буфер, що нейтралізує негативні наслідки, включаючи збитки, що виникають в результаті поточної неефективної діяльності банку, до тих пір, поки керівництво не вирішить проблеми, які виникли. Тобто капітал забезпечує захист банку від банкрутства в умовах незадовільної ситуації та несподіваних витрат.

Стійкість ресурсної бази є важливою частиною фінансової стійкості комерційного банку і включає такі аспекти [27]:

- залежність діяльності банку від загальної економічної ситуації в країні;
- контроль фінансових потоків філій (відділів);
- ступінь інтегрованості в систему міжбанківських відносин;
- зміст і масштаби співпраці банку з компаніями ринкової інфраструктури (банками, клієнтами тощо);
- стабільність надходжень до ресурсної бази банку;

- концентрація депозитів фізичних осіб у загальних зобов'язаннях банку;
- бюджетне утримання.

Організаційно-структурна стійкість банку визначається відповідністю його структури обраній стратегії розвитку та сучасним умовам на ринку. Комерційна стійкість, у свою чергу, охоплює рівень взаємозв'язків банку з іншими учасниками ринкової інфраструктури, стійкість зв'язків з державою, а також якість співпраці з кредиторами та клієнтами [9].

Таким чином, вивчення поняття фінансової стійкості банків показало, що цей термін трактується по-різному, проте широко використовується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями та практиками. Фінансову стійкість часто ототожнюють з надійністю, однак, вважається що стабільність є більш широким поняттям. Відмінність між стійкістю і стабільністю полягає у їхній спроможності протистояти внутрішнім і зовнішнім факторам впливу на різних етапах та здатності повертатися до стану рівноваги протягом різних періодів часу.

З урахуванням специфіки забезпечення фінансової стійкості банківського сектору систематизовано чинники впливу на неї. Екзогенні фактори включають економіку, глобалізацію, фінанси, політику та суспільство, в той час до ендогенних відносяться фінансово-економічні, організаційно-функціональні, правові та інформаційно-технологічні. Узагальнюючи можна дійти висновку, що в майбутньому фінансова стійкість банку буде піддаватись негативному впливу зовнішніх чинників, тому важливо впроваджувати ефективну ресурсну політику банків і внутрішні процедури керування активами і ризиками. З цим пов'язані перспективи подальших досліджень забезпечення фінансової стійкості банків в Україні, що включають пошук шляхів для збільшення капіталізації банків, особливо малих і середніх, зміну підходів до реалізації депозитної і кредитної політики, зокрема підвищення ролі нецінових методів привертання клієнтів, а також збільшення конкурентоспроможності банків на фінансовому ринку.

1.2. Методичні аспекти оцінки фінансової стійкості банку

Внаслідок суттєвих економічних змін, що спостерігаються останнім часом у світі, різні макро- та мікросистеми зазнали певних змін, і банки не є винятком. У сучасних умовах некерованої загальноекономічної ситуації, банківський сектор країни функціонує та розвивається, проте має місце значна нестабільність, що має суттєвий вплив на ефективність його діяльності [20].

Забезпечення фінансової стійкості банку є однією з головних пріоритетних умов для розвитку та забезпечення стабільної діяльності як самого банку, так і банківської системи країни в цілому. У теперішній економічній ситуації, що характеризується кризовими явищами в багатьох галузях економічної діяльності, особливо важливою стає проблема своєчасної оцінки та збереження на прийнятному рівні фінансової стійкості банківських установ.

Аналіз та оцінка фінансової стійкості банку спрямовані на визначення фінансового стану та результатів його діяльності, а також на оцінку доцільності та перспектив подальшого функціонування банку.

Головні завдання оцінки фінансової стійкості банку наведені на рисунку 1.2.

Аналіз фінансової стійкості банку передбачає [28, с. 43]:

- аналіз фінансового стану та досягнень банку протягом звітного періоду;
- порівняння фінансового положення та результатів функціонування банку з результатами роботи його індивідуальних відділів;
- підсумовування висновків аналізу та розробка рекомендацій щодо управлінських рішень, спрямованих на поліпшення функціонування банку.

Рисунок 1.2 – Завдання оцінки фінансової стійкості банку

Джерело: складено на основі даних [3, с. 21]

Центральним об'єктом оцінки фінансової стійкості банку є його комерційна діяльність. При цьому до основних об'єктів аналізу фінансової стійкості банку можна віднести [29]:

- заходи спрямовані на формування капіталу банку і його структуру;
- якість та ліквідність активів;
- індикатори прибутковості функціонування банку, що дають змогу оцінити ефективність його діяльності;
- показники ліквідності та платоспроможності банку, які відображають його фінансову стійкість;
- швидкість росту банку;
- інші ризики, які мають вплив на діяльність банку.

Суб'єктами аналізу фінансової стійкості банку виступають як самі комерційні банки, так і НБУ, аудиторські фірми, а також реальні та потенційні клієнти [3, с. 18] (рисунок 1.3).

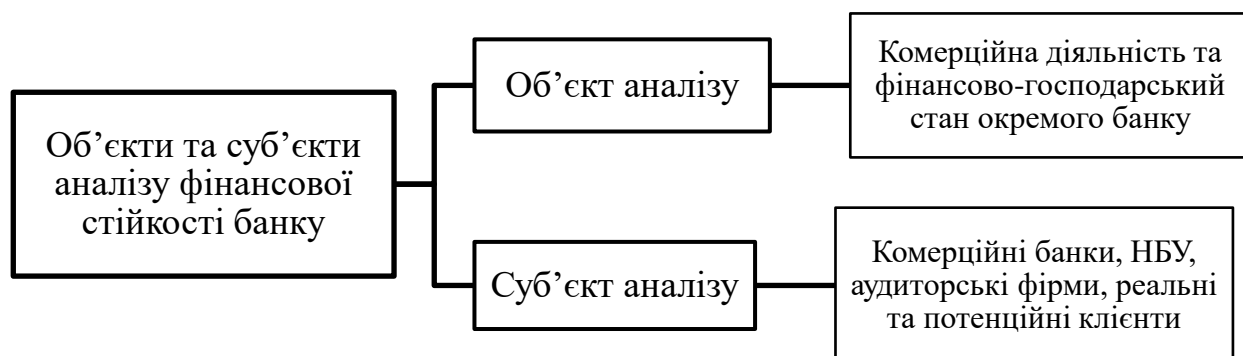

Рисунок 1.3 – Об'єкти та суб'єкти аналізу фінансової стійкості банку

Джерело: складено за [6]

При дослідженні фінансової стійкості банківських установ важливо розрізняти традиційне поняття стану розвитку звичайного підприємства від стану розвитку банківської установи. Тому рекомендовано виокремити особливості конкуренції в банківському секторі:

- банк на ринку може виконувати як роль продавця, так і роль покупця;
- банк може виробляти і надавати свої банківські та фінансові послуги, концентруючи їх реалізацію власними зусиллями, без залучення зовнішніх каналів збуту;
- у конкурентному середовищі банківського сектора, предметом конкуренції є не самі товари, а банківські ресурси, що формуються банком для здійснення операцій;
- діяльність банків, а також їх установ, строго контролюється та регулюється Національним банком України.

Оцінка поточних і прогнозних рівнів є фундаментальними принципами стратегії гарантування фінансової стійкості банків. Забезпечення фінансової стійкості банків в першу чергу пов'язане з гнучким управлінням активами і пасивами, а також з підтримкою прибутковості банківських операцій на відповідному рівні.

Отже, процес забезпечення фінансової стійкості банку є неперервним і

вимагає постійного регулювання діяльності банку, що потребує його адаптації до сучасного стану вітчизняної економіки з використанням широкого спектру відповідних методів.

У міру змін мети моніторингу, збільшення кількості розмаїття підходів і розширення їх сфери застосування, методи та прийоми оцінки фінансової стійкості комерційних банків постійно еволюціонують та вдосконалюються [34, 35].

Для оцінки фінансової стійкості банківських установ на фінансовому ринку можна скористатися такими методами оцінки, як:

- оцінка за рейтинговим підходом;
- проведення стрес-тестування;
- використання індексних (коефіцієнтних) методів;
- використання регресійної методики;
- використання номерної системи;
- застосування математично-статистичних методів;
- макро- та мікропруденційний аналіз.

Рейтинги є комплексними оцінками банків як складових банківської системи, які визначаються на основі обраних показників та згідно з обраною методологією, відображаючи позицію кожного банку у порівнянні з іншими елементами системи. Рейтинги надають комплексне уявлення про діяльність банків, охоплюючи як активні, так і пасивні операції. Рейтингова система передбачає детальний аналіз стану банку, що може бути проведений лише під час комплексної інспекційної перевірки. Це дозволяє зрозуміти, як керівництво банку відноситься до ризиків та як вони ними управляють.

Рейтингова система базується на оцінці ризиків та визначенні рейтингових оцінок за такими ключовими компонентами [31]:

- достатність капіталу (С);
- якість активів (А);
- менеджмент (М);
- надходження (Е);

- ліквідність (L);
- чутливість до ринкового ризику (S).

Після завершення інспекційної перевірки (на підставі інформації, що міститься в довідках про перевірку кожного елемента рейтингової системи) формується звіт про проведену інспекцію, в якому встановлюються рейтингові оцінки для всіх компонентів системи CAMELS, а також загальна рейтингова оцінка банку [31]. Основною перевагою цього методу є його стандартизованість у оцінці банківських установ. Кожен показник у рейтинговій системі надає керівництву чіткий напрямок дій для поліпшення діяльності.

Розповсюджені та відомі за кордоном системи рейтингової оцінки надійності кредитних організацій включають такі, як система RATE, що застосовується Банком Англії, система PATROL, яку використовує Банк Італії, а також французька система ORAP.

У французькій державній рейтинговій системі ORAP (Organization and Reinforcement of Preventive Action) використовується зовсім інший підхід. Ця система складається з 14 показників, які розділяються на 5 груп: пруденційні коефіцієнти (капітал, ліквідність, рентабельність та ін.), якість активів, ринковий ризик, доходи та якісні критерії [32].

Коефіцієнтний аналіз базується на розрахунку фінансових показників, які мають вплив на фінансову стійкість банку таких як: коефіцієнт мультиплікатора капіталу, коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів, коефіцієнт надійності, коефіцієнт фінансового важеля, а також коефіцієнт захищеності дохідних активів власним капіталом та інші (таблиця 1.2). Цей метод дозволяє провести всебічну та детальну характеристику діяльності банку, а також виявити специфічні особливості його функціонування.

Прикладом таких систем оцінювання є BaKred System (BAKIS), який був вперше використаний Центральним банком Німеччини у 1997 році. Головною ціллю даної системи є швидка оцінка фінансового стану кредитної установи та виявлення змін у динаміці ринкових, кредитних та ліквідних ризиків [36].

BaKred System досліджує сорок сім коефіцієнтів, серед яких

дев'ятнадцять характеризують кредитний ризик, шістнадцять відображають ринковий ризик, два пов'язані з ризиками ліквідності, а інші десять визначають прибутковість банківських операцій.

Таблиця 1.2 – Розрахунок та економічне значення основних показників, які відображають фінансову стійкість

Назва показника	Формула розрахунку	Економічний зміст показника
1	2	3
Коефіцієнт надійності	$K_H = \frac{BK}{Z_k}$	Співвідношення власного капіталу (BK) до залучених коштів (Zк). Рівень залежності банку від залучених коштів
Коефіцієнт фінансового важеля (фінансовий леверидж)	$K_{фв} = \frac{Z}{BK}$	Співвідношення зобов'язань банку (Z) і капіталу (BK), розкриває здатність банку залучати кошти на фінансовому ринку
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів – достатність капіталу	$K_{ук} = \frac{K}{A_{заг}}$	Розкриває достатність сформованого власного капіталу (BK) в активізації та покритті різних ризиків
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	$K_{зк} = \frac{A_k}{BK}$	Співвідношення капіталізованих активів (Ak) і власного капіталу (BK). Показує, яку частину капіталу вкладено в нерухомість (майно)
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	$K_{МК} = \frac{A}{K_A}$	Ступінь покриття активів (A) акціонерним капіталом (Ka)

Джерело: узагальнено на основі [43]

Фінансову стійкість також можна оцінювати за допомогою математично-статистичних методів, включаючи дискримінантний аналіз, факторний аналіз та нелінійне оцінювання. Використання методів багатовимірного статистичного аналізу, таких як методи розпізнавання образів та кластерний аналіз, є одним з ефективних підходів. Ці методи значно розширюють та вдосконалюють методологічні можливості та принципи рейтингової оцінки фінансової стійкості банків. Вони слугують додатковим інструментом нагляду за банківською системою і можуть бути використані як експрес-оцінка роботи банку.

Регресійна методика визначає конкретний набір банків, розраховує значення факторних показників для кожного банку та їх середні значення в

наборі. Перевагою цього методу є отримання об'єктивної оцінки, що ґрунтується на аналізі взаємозв'язків з визначеним ефектом, а також можливість оновлення оцінки залежно від змін у впливі факторів на результати діяльності.

Номерна система (ренкінг) включає в себе обчислення значень обсягових та інших показників фінансового стану банків і присвоєння кожному банку певного місця в рейтингу за кожним з оцінюваних показників. Проте номерні методики мають свої обмеження: вони не враховують всіх факторів, що впливають на фінансовий стан банків, тому не можуть повністю оцінити рівень фінансової стійкості банків.

Стрес-тестування є ефективним методом оцінки фінансової стійкості банку, спрямованим на прогнозування ризиків, які можуть виникнути під час його функціонування. Під час проведення стрес-тестування оцінюються як кількісні, так і якісні компоненти. Використання цього методу дозволяє оцінити вплив ризиків на діяльність банку та, виходячи з цього, вибрати стратегію розвитку, спрямовану на забезпечення фінансової стійкості та підтримку фінансово-економічної стабільності.

У міжнародній практиці широко використовується масштабний спектр методів для проведення стрес-тестування, які базуються на різних показниках і включають різні підходи для отримання кінцевого результату. Одним з найпоширеніших методів є сценарний аналіз, який спрямований на оцінку стратегічних перспектив установи. Крім того, він дозволяє оцінити одночасний вплив усіх факторів ризику в разі настання ризикової ймовірної події. З іншого боку, на відміну від сценарного аналізу, аналіз чутливості переважно зосереджений на короткостроковому аналізі інших варіантів.

Мікропруденційний аналіз спрямований на захист інтересів вкладників та кредиторів банків і його основною метою є попередження проблем в окремих фінансових установах. В рамках цього аналізу оцінюються внутрішні ризики, що виникають у конкретних банках.

З макропруденційним аналізом пов'язана мета мінімізації витрат, пов'язаних з фінансовою нестабільністю, і його основна місія полягає в

підтриманні фінансової стабільності на глобальному рівні. В рамках макропруденційного аналізу оцінюються зовнішні ризики, а також відбувається моніторинг системних ризиків у фінансовому секторі.

Методологія розрахунку економічних стандартів, що регулюють діяльність банків в Україні, розроблена відповідно до вимог, викладених в Інструкції щодо порядку регулювання банківської діяльності в Україні. В таблиці 1.3 представлені економічні нормативи, установлені Національним Банком України, які є обов'язковими для виконання всіма банківськими установами.

Таблиця 1.3 – Економічні нормативи для банків України, встановлені НБУ

№	Назва показника	Нормативне значення
1	2	3
H1	Мінімальний розмір регулятивного капіталу	Не менше 200 млн грн
H2	Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу	Не менше 10%
H3	Норматив достатності основного капіталу	Не менше 7%
H7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента:	Не більше 25%
	для системно важливих банків	Не більше 20%
	для спеціалізованих ощадних банків	Не більше 20%
	для спеціалізованих банків довірчого управління	Не більше 15%
H8	Норматив великих кредитних ризиків	Не більше 8-ми кратного розміру регулятивного капіталу
H9	Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами:	Не більше 25%
	для спеціалізованих ощадних банків	Не більше 20%
	для спеціалізованих банків довірчого управління	Не більше 20%
H11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою	Не більше 15%
H12	Норматив загальної суми інвестування	Не більше 60%
L13-1	Норматив ризику загальної довгої відкритої валютної позиції	Не більше 5%
L13-2	Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції	Не більше 5%
LCR _{ВВ}	Норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами	Не менше 100%

Кінець таблиці 1.3

1	2	3
LCRiv	Норматив коефіцієнта покриття ліквідності в іноземній валюті	Не менше 100%
NSFR	Норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування	Не менше 90%

Джерело: складено за [40]

Цей підхід з використанням загальних економічних нормативів затверджений Національним банком розроблений з метою забезпечення стабільної діяльності банків, вчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, а також запобігання неправильному розподілу ресурсів та втрати капіталу через ризики, характерні для банківської діяльності. Даний метод відповідає загальноприйнятим принципам та стандартам, що існують у міжнародній практиці.

В Україні для аналізу фінансового стану банку переважно застосовують комплекс з коефіцієнтів, які оцінюють діяльність банків. Найбільш поширеною методикою аналізу фінансового стану банку є аналіз з використанням фінансових коефіцієнтів, який складається з чотирьох основних секцій таких як:

- оцінка достатності капіталу, тобто оцінка фінансової стійкості;
- розрахунок ліквідності;
- оцінка ділової активності;
- оцінка прибутковості.

Основною перевагою використання аналізу коефіцієнтів для оцінки фінансової стійкості банку є його простота в розрахунках. Однак, цей підхід ефективний лише при обчисленні значної кількості коефіцієнтів, що призводить до його громіздкості. Зважаючи на те, що коефіцієнтний метод ґрунтується на фінансовій звітності, яка частково є конфіденційною, його можна рекомендувати для використання службами внутрішнього аудиту, контролюючими органами НБУ та іншими органами, що мають доступ до подібного виду інформації.

Умови ринкової економіки надають банкам значні можливості для впливу на економічні процеси, як позитивно, так і негативно. Це призводить до того, що діяльність банків завжди перебуває під особливим контролем держави і потребує постійного регулювання. Важливість державного регулювання фінансової стійкості банків випливає з їхньої вагомості ролі у сучасному економічному розвитку, а також з наявності підвищеного ризику, пов'язаного з особливостями банківської діяльності і прагненням банків отримати максимальний прибуток.

Базуючись на підставі вищеописаного можна дійти до загального висновку, що для забезпечення банку фінансовою стійкістю необхідно, перш за все, її кількісно описати і виміряти. Тому найважливішою складовою системи оцінювання і забезпечення фінансової стійкості комерційного банку має слугувати її економічна діагностика.

На сучасному етапі розвитку банківської системи існує велика кількість різних підходів і методик, які дозволяють оцінити фінансову стійкість банків, але основним недоліком у них є те, що досі немає можливості здійснювати прогнози, здатні мати актуальність на тривалі терміни, оскільки найчастіше джерелом інформації, що використовується в аналізі фінансової стійкості банку, є винятково ті дані, які надаються самим банком. В умовах асиметрії інформації надзвичайно важливим є рівень транспарентності в оцінюванні фінансової стійкості банків, якому в нашій країні ще не зосереджується достатньої уваги. Це призводить до того, що складений аналіз ефективності діяльності банку є неповним.

Також використання лише одного методу аналізу недостатнє для повного представлення поточного та майбутнього фінансового стану банку, а також його стійкості перед форс-мажорними ситуаціями на мікро- та макрорівні. З цією метою, доцільно впровадити використання техніки скринінгу, яка полягає у стимулюванні учасників фінансового ринку до надання повної і правдивої інформації про себе для досягнення успішно функціонуючого інформаційного ринку, а також розробити ефективну та новітню комплексну методологію

аналізу фінансової стійкості банку, яка включатиме всі основні аспекти діяльності банків.

2. Аналітико-практичні аспекти забезпечення фінансової стійкості банку

2.1. Аналіз фінансової стійкості банків України на макро- та мікро рівнях за 2020-2022 роки

Банківська система України – одна з найбільш важливих та невід’ємних систем ринкової економіки. Діяльність банків, виробництво товарів і обігу історично відбувалися паралельно та тісно переплітався. За цих умов банки, здійснюючи фінансові розрахунки та кредитуючи бізнес, здійснюючи посередництво у перерозподілі капіталів, сприяють зростанню загальної ефективності промисловості, сприяють збільшенню продуктивності суспільної праці, іншими словами вони є важливою ланкою між промисловістю і торгівлею, агропромисловим комплексом та населенням.

Значення банківської системи в функціонуванні цілої економічної системи України значною мірою залежить від її фінансової стійкості. Функціонування комерційних банків відбувається на базі жорсткого контролю з боку Національного банку України, що розробляє відповідні нормативно-правові акти, що регулюють роботу банків. Адже ефективна та оптимальна організація аналітичної діяльності на рівні банків є базою реалізації стабільної грошово-кредитної політики в державі. Тому, для зростання фінансової надійності банківських установ та захисту інтересів вкладників, кредиторів Національний банк у відповідності до встановленого ним порядку зобов’язує банківські установи дотримуватися встановлених економічних нормативів фінансової стійкості.

Діяльність банківської системи України зазнала значних трансформацій після початку повномасштабного військового вторгнення росії до України 24 лютого 2022 р. Затяжна війна, терористичні атаки на енергетичну

інфраструктуру та спровоковане цим подальше пригнічення економіки – основні джерела ризиків для фінансової стабільності банківського сектору України. У 2022 р. ВВП впав приблизно на третину, а 2023 р. зростатиме повільніше, ніж прогнозувалося до масованих ракетних обстрілів. Це сповільнило відновлення попиту на фінансові послуги та спричинило додаткові кредитні втрати банків [5].

Підтримка України з боку міжнародного співтовариства збільшується і створює надійну опору для фінансування потреб держави, платіжного балансу і міжнародних резервів, що дозволяє Національному банку продовжувати активно працювати на валютному ринку.

Незважаючи на енергетичний терор і руйнування цивільної інфраструктури ворогом, фінансові установи продовжують неперервно працювати. Банки приймають заходи, що спрямовані на підвищення їхньої стійкості до операційних ризиків і забезпечення неперервності роботи, навіть у випадку тривалих перерв у енергопостачанні. Забезпечення неперервності платежів і безперебійної роботи банківської мережі є тими факторами, що сприяють збереженню довіри та фінансової стабільності.

У 2023 році Національний банк України передбачає стабілізацію економічної ситуації і поступове відновлення економіки. Планується проведення аналізу якості активів для підтвердження правильності відображення якості кредитного портфеля, достатності формування резервів та оцінки реального розміру регулятивного капіталу. На підставі результатів оцінки буде визначено перехідний період для відновлення капіталу до мінімальних регуляторних вимог. Більшість банків зможуть відновити свій капітал завдяки майбутнім прибуткам, але деяким банкам, ймовірно, знадобиться підтримка акціонерів.

В контексті проведення аналізу фінансової стійкості на макро- та мікро рівнях банківської системи України, передусім, необхідно дослідити зміни у загальній кількості банківських установ, що діють в Україні (рисунок 2.1).

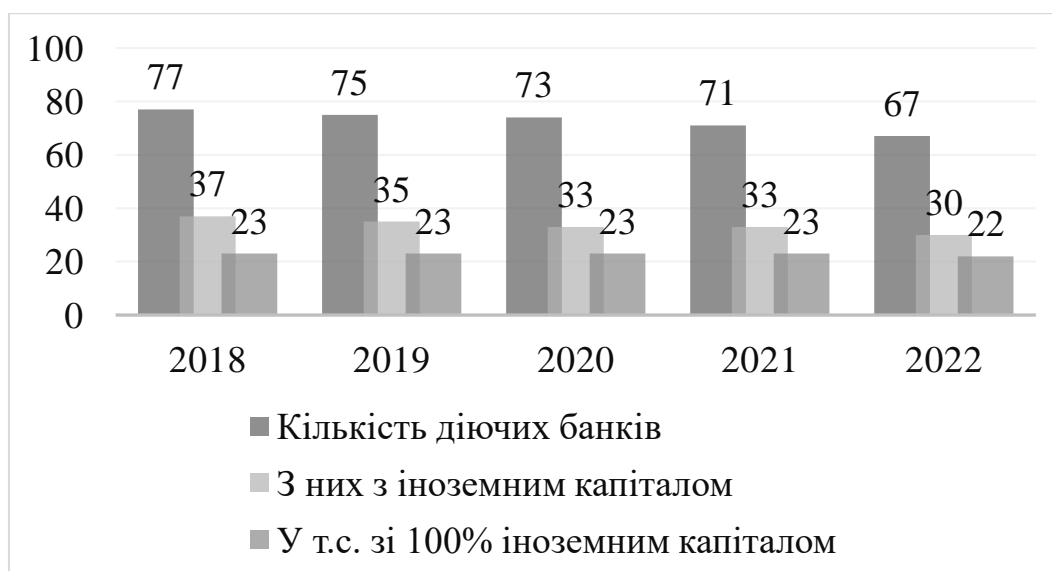

Рисунок 2.1 – Динаміка діючих банків України у 2018-2022 рр., од.

Джерело: складено за [5]

Аналіз показав, що протягом досліджуваного періоду загальна кількість діючих в Україні банків постійно скорочувалась. При цьому, найбільше зменшення відбулося саме у 2022 р, коли було ліквідовано такі 4 банки як «Промінвестбанк», «Сбербанк», «Мегабанк» та «Січ». Зокрема два з яких із державним російським капіталом припинили функціонувати у лютому 2022. Водночас, майже половина від загальної кількості банків мають в своєму майновому складі іноземний капітал. Водночас, загальна кількість банків зі 100 % іноземним капіталом була незмінною до 2022 р.

Банківська система України володіє відповідним майновим потенціалом, який неабияк впливає на формування фінансової стабільності за умов військово-політичних викликів. В даному контексті проведемо аналіз основних економічних показників діяльності банків України у 2018-2022 рр. (рисунок 2.2).

Чисті активи банків характеризуються позитивною тенденцією, оскільки було встановлено, що у 2022 р. загальна вартість активів банків України становила 2353939 млн грн, що на 994236 млн грн, або на 42,24 % більше, ніж у 2018 р. Помітно також збільшення банківських зобов'язань, вартість яких зросла у 2022 р. на 931124 млн грн, або на 43,59 % порівняно з 2018 роком. В

2018-2022 роках капітал банківського сектора економіки зростає, так у 2022 р. сукупний капітал банків становив 218072 млн грн, що на 63112 млн грн, або на 28,94 % більше, ніж у 2018 р.

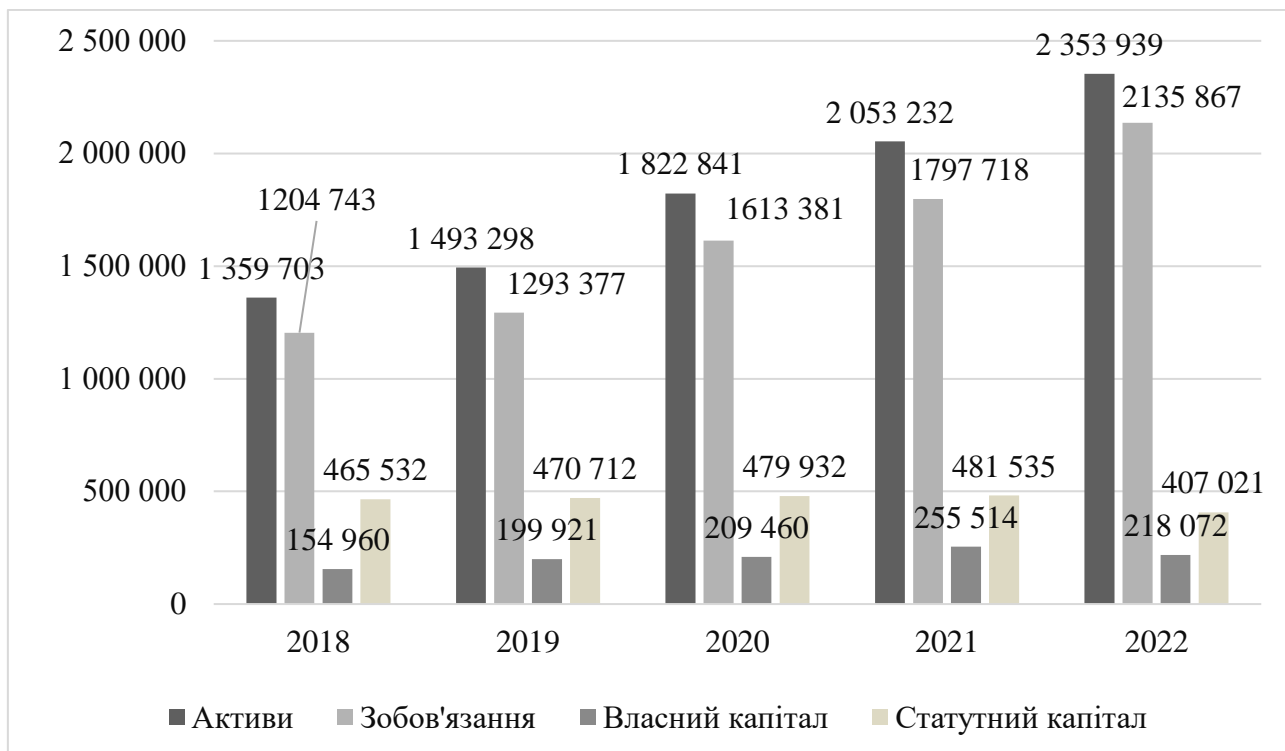

Рисунок 2.2 – Динаміка загальних показників діяльності банків України у 2018-2022рр., млн грн [5]

Також протягом 2018-2021 років прослідковувалося збільшення і статутного капіталу банківського сектору з 465532 млн грн у 2018 році до 481535 млн грн у 2021 році, що на 16003 млн грн більше (3,44 %). Таке збільшення пов'язане із дотриманням вимог Національного банку України щодо обов'язкової додаткової капіталізації банків. Проте, у зв'язку з повномасштабним вторгненням, що спричинило великі збитки для економіки України та банківської системи зокрема, а також ліквідацією 4 банків у 2022 році, спостерігається різке зменшення суми статутних капіталів банків на 74514 млн грн, або на 15,47 % лише за один рік. Також сукупний статутний капітал українських банків продовжує бути більшим за сукупний власний капітал, що пояснюється збитковістю банківської системи протягом декількох років.

Отже, можна стверджувати, що не дивлячись на складну фінансово-економічну ситуацію всередині країни банківська система України нарощує власні активи та розвивається.

Одним з головних індикаторів розвитку та фінансової стабільності розвитку банківської системи України є сформований чистий фінансовий результат банків, як різниця між доходами та витратами, отриманими банками в процесі ведення своєї діяльності.

Динаміка формування фінансових результатів діяльності банків України у 2018-2022 рр. представлена у таблиці 2.1.

Аналіз показав, що загальні доходи банків України у 2022 р. становили 357617 тис. грн, що на 153063 тис. грн, або на 74,83 % більше, ніж у 2018 р. Водночас, зафіксовано зростання витрат діяльності банків на 152613 тис. грн, або на 83,75 %, що у 2022 р. становило 334828 тис. грн.

Таблиця 2.1 – Фінансові результати діяльності банків України у 2018-2022 рр., млн грн

Показники	Роки					Абсолютне відхилення, (+,-) тис. грн		Темп приросту, %	
	2018	2019	2020	2021	2022	2022/2018	2022/2021	2022/2018	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Доходи банків	204554	243102	250171	273863	357617	153063	83754	74,83	30,58
Витрати банків	182215	184746	210445	196488	334828	152613	138340	83,75	70,41
Чистий прибуток банків	22339	58356	39727	77376	22788	449	-54588	2,01	-70,55

Джерело: складено за [5]

Як позитивне слід зауважити, що не дивлячись на війну, що триває в країні, банківська система у 2022 р. сформувала чистий фінансовий результат (прибуток) в розмірі 22788 млн грн. Звичайно, порівнюючи це значення з рівнем 2021 р. (77376 млн грн), доводиться констатувати, що прибутковість банків

значно скоротилась, проте порівнюючи з рівнем 2018 р. відбулося її зростання на 449 млн грн, або на 2,01 %.

Фінансова стійкість банків, також, оцінюється шляхом розрахунку ключових показників рентабельності активів (ROA) та капіталу (ROE) банків України у 2018-2022 рр. (рисунок 2.3).

Що стосується показника рентабельності капіталу варто зазначити, що норматив для даного показника становить 5 і більше відсотків, в той час як аналіз показав, що банківська система характеризується досить високим рівнем рентабельності капіталу – на рівні 35,08 % у 2021 році та 10,06 % у 2022. Водночас, рентабельність активів була найвищого значення у 2019 р. і складала 4,26 %. Враховуючи те, що нормативне значення рентабельності активів – більше 1%, можна побачити, що у 2022 році даний показник ледве перетнув поріг і склав 1,08 %.

НБУ проводить регулювання роботи банків на основі економічних нормативів та нормативно-законодавчого забезпечення реалізовуваних банками операцій.

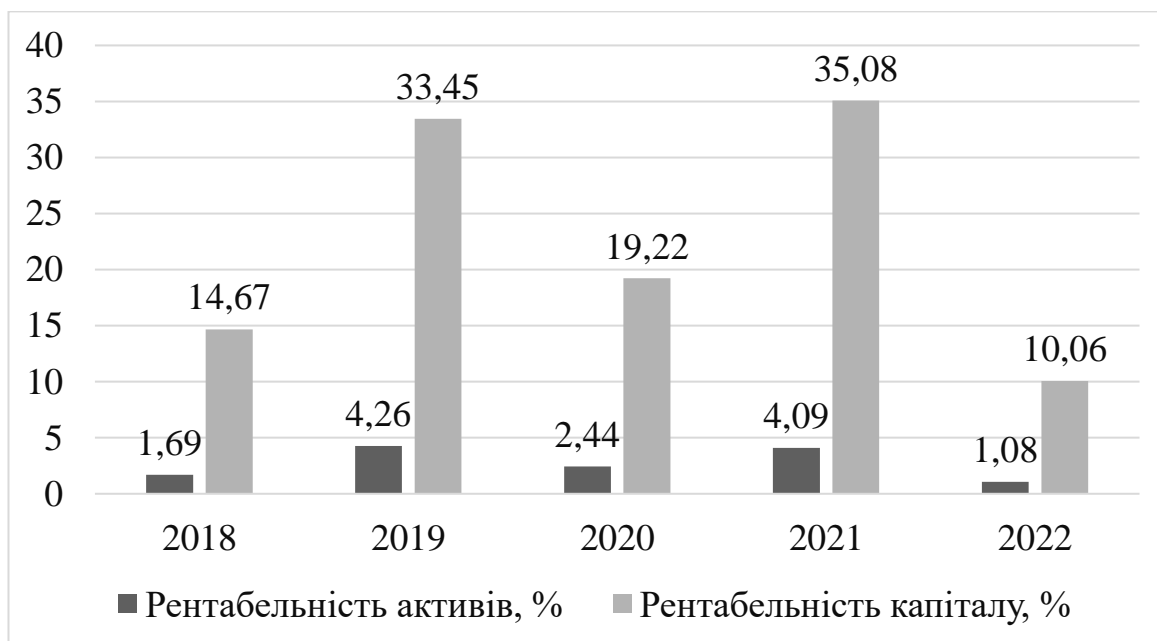

Рисунок 2.3 – Динаміка рентабельності активів та капіталу банків України у 2018-2022 рр. [5]

Регламентация та банківське регулювання здійснюється у відповідності до Конституції України, Закону України «Про банки і банківську діяльність», Закону України «Про Національний банк України», інших законодавчих актів України та нормативно-правових актів НБУ [36].

Економічні нормативи діяльності банків – індикатори, визначені НБУ з метою регламентування банківської діяльності на базі безвиїзного нагляду для проведення моніторингу роботи відповідних банків та банківської системи в цілому.

Національний банк України здійснює перевірку роботи банків за додержання нормативів, тому у відповідності до перевірки НБУ, яка встановлена на офіційному сайті оцінено відповідні значення економічних нормативів банків України у 2018-2022 рр. (Додаток В).

За результатами проведеного дослідження встановлено, що у 2022 році норматив мінімального розміру регулятивного капіталу банків (Н1) становив 211091,1 млн грн, що на 84974,4 млн грн, або на 67,38 % більше за рівень 2018 року. Це слід вважати позитивною динамікою, адже свідчить про зростання рівня капіталізації банківської системи України незважаючи на постійні виникнення кризових ситуацій.

Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) також збільшився у 2022 році на 3,5 пункти, або на 21,63 % порівняно з 2018 роком і не опускався нижче рекомендованого рівня в 10 % протягом 2018-2022 років. Збільшення цього показника свідчить про здатність банку вчасно та повністю виконувати свої зобов'язання, пов'язані з торговими, кредитними та іншими грошово-кредитними операціями.

Станом на кінець 2022 року норматив достатності основного капіталу (Н3) становив 13,12% при нормі не менше 7 %, що свідчить про дотримання рекомендованого рівня даного показника.

Протягом 2018 року економічні норми ліквідності Н4 і Н5 становили відповідно 68,66% і 99,12%. Оскільки ці показники знаходилися в межах норми протягом року, можна зазначити, що комерційні банки дотримувалися

мінімального розміру банківських активів, необхідних для виконання поточних зобов'язань протягом одного календарного місяця. Однак, відповідно до змін, затверджених постановою Правління Національного банку України від 01.08.2019 № 102 до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, починаючи з 02.09.2019 року, економічні нормативи Н4 і Н5 не розраховуються.

За результатами проведеного аналізу основних економічних нормативів кредитного ризику можна зробити важливі висновки щодо ефективності формування кредитних операцій банків й здатності вітчизняних банківських установ здійснювати кредитування в межах встановленого ризику. Зокрема, норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (Н7) у 2018 році мав задовільне значення 19,83 %, а у 2022 році відбулося скорочення значення цього індикатора на 2,03 пункти, або на 10,24 % не порушуючи нормативне граничне значення <25%. Норматив великих кредитних ризиків (Н8) у 2022 році склав 86,33 %, що на 89,9 пункти, або на 51,01 % менше рівня 2018 року. Це вказує на зменшення ризику, пов'язаного з кредитами, який може виникнути у випадку, якщо окремі контрагенти не виконають свої зобов'язання, а також обмеження концентрації кредитного ризику відносно окремого контрагента або групи пов'язаних контрагентів.

За даними 2018 року, економічний норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9) становив 10,41 %. Проте, у 2022 році цей норматив скоротився до 2,81 %. Це свідчить про значне зниження даного нормативу, а також підкреслює той факт, що протягом останніх трьох років він не перевищував свого нормативного значення. Зменшення економічного нормативу Н9 вказує на зниження кредитного ризику за операціями з пов'язаними особами, а також підтверджує, що приймаються заходи для ефективного регулювання та зменшення ризиків у майбутньому.

Для зменшення ризику, пов'язаного з інвестиційною діяльністю та можливою втратою капіталу інвестора, Національний банк встановив нормативи інвестування. Ці нормативи включають норматив інвестування в

цінні папери окремо за кожною установою (Н11) та норматив загальної суми інвестування (Н12).

Аналіз показує стабільне зниження значень нормативів Н11 і Н12. Зокрема, норматив інвестування в цінні папери для кожної окремої установи в 2022 році знизився на 0,0009 пункти порівняно з 2018 роком. У 2018 році цей норматив становив 0,0009, а в 2022 році – 0. Що стосується нормативу загальної суми інвестування (Н12), він склав 0,02 у 2022 році і зменшився на 86,67% порівняно з 2018 роком, коли він становив 0,15. Ці дані свідчать про те, що останні роки не спостерігається підтримки інвестиційної діяльності банків.

При оцінці фінансової стійкості та надійності банківської системи важливим також є аналіз системи індикаторів, що враховують дані про діяльність депозитних установ. Це дозволяє оцінити вплив макроекономічної ситуації на фінансовий стан банку та його роль у економічній системі країни. Національний банк України визначив і розрахував значення дванадцяти основних та дванадцяти рекомендованих показників фінансової стабільності в банківському секторі. У таблиці 2.2 представлені значення цих показників за період з 2018 по 2022 роки.

Таблиця 2.2 – Індикатори фінансової стійкості банків України у 2018-2022 рр.

№	Показник	Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Достатність капіталу						
I1	Співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів	16,2	19,7	22	18	19,7
I2	Співвідношення регулятивного капіталу I рівня до зважених за ризиком активів	10,5	13,5	15,7	12	13,1
I3	Співвідношення недіючих кредитів без урахування резервів до капіталу	69,9	33,8	25,3	13,8	34,4
Якість активів						
I4	Співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів	54,4	50,5	43,5	31,7	38,1
I5	Співвідношення кредитів за секторами економіки до сукупних валових кредитів (резиденти)	66,2	67,7	68,2	69,4	66,8
Доходи та рентабельність						
I6	Норма прибутку на активи	1,6	4,7	2,77	4,46	1,48

Кінець таблиці 2.2

1	2	3	4	5	6	7
I7	Норма прибутку на капітал	11,3	34,8	20	35	11
I8	Співвідношення процентної маржі до валового доходу	52	47,4	45	53,1	52,1
I9	Співвідношення непроцентних витрат до валового доходу	61,9	55,6	60,8	61,2	48,5
Ліквідність						
I10	Співвідношення ліквідних активів до сукупних активів (коефіцієнт ліквідності активів)	70,1	72,3	69,1	69,2	...
I11	Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань	93,5	94,4	86,8	89,1	...
Чутливість до ринкового ризику						
I12	Співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу	47	47,4	32,8	30,7	45,6

Джерело: складено за [4]

Аналіз основних рекомендованих індикаторів фінансової стійкості банків України дозволяє Національному банку України зробити висновки про стан банківської системи, виявити банківські ризики та встановити відповідні тенденції.

Результати проведеного дослідження щодо дотримання економічних нормативів Національним банком України банками протягом періоду з 2018 по 2022 роки показали, що в цілому банківські установи відповідають цим вимогам.

В 2022 році українська банківська система продемонструвала стійкість, швидко адаптувалася до роботи в умовах тривалої повномасштабної війни і зберегла свою операційну, ліквідну та прибуткову стабільність. Такий успіх був досягнутий завдяки проведеним реформам у минулі роки, активним зусиллям банків, своєчасно виконаним заходам та підтримці з боку Національного банку.

Загалом ліквідність банківської системи залишається високою, а деякі показники навіть досягають рекордних значень. Однак, приплив нових коштів до сектору неоднаковий: основні обсяги накопичуються переважно на поточних рахунках у державних банках, тоді як деякі менші банки стикаються з недостатньою ліквідністю.

Сповільнення економічної активності, спричинене безпековими ризиками та перебоями у постачанні електроенергії, пригнічує попит на кредити. Під час воєнних дій державні програми відіграють ключову роль у забезпеченні кредитування, а ринкове кредитування буде відновлюватися лише зі зростанням економіки.

АТ «Ощадбанк» – український банк, другий за розмірами активів та найбільший за кількістю відділень серед усіх банків України. На початок 2023 року близько 1140 відділень Ощадбанку доступні українцям для отримання банківських послуг, що становить 94% загальної мережі банку. На сьогоднішній день, клієнти можуть скористатися послугами 2569 банкоматів і 2513 терміналів самообслуговування, а більшість послуг Ощадбанку доступні цілодобово в мобільному додатку «Мобільний Ощад».

У 2014 році, згідно з інформацією, наданою британським журналом The Banker, Ощадбанк займав десяте місце в рейтингу найбільших банків Центральної та Східної Європи, а також 367-е місце в рейтингу топ-1000 світових банків.

Згідно з класифікацією НБУ, АТ «Ощадбанк» є одним з трьох системно важливих банків в Україні. Ощадбанк – це універсальна банківська установа, яка активно працює над створенням сприятливих та вигідних умов обслуговування клієнтів, розширенням асортименту банківських продуктів та послуг, а також збільшенням своєї присутності на ринку. На сьогоднішній день, основною конкурентною перевагою Ощадбанку є гарантія держави щодо повного повернення внесків клієнтів без обмежень у сумі.

Під час політичної та економічної кризи, що тривала у 2014-2015 роках, Ощадбанк зазнав найбільших збитків у своїй історії. У 2014 році збитки становили 8,5 мільярдів гривень, а в 2015 році вони зросли до 12,2 мільярдів гривень. За словами голови правління, Андрія Пишного, більшість збитків були завдані через анексію росією Криму.

Під час початку масштабного вторгнення рф в Україну, Ощадбанк, як банк критичної інфраструктури, в першу чергу зосередив свої зусилля на

забезпеченні стабільної та безперебійної роботи на всіх рівнях. Це стосувалося роботи відділень, банкоматів, мобільного додатку, чат-боту, Контакт-центру та мережі терміналів. Менеджери завжди були на зв'язку, щоб забезпечити постійний контакт з клієнтами. Люди впевнились, що незважаючи на всі труднощі, банк продовжує свою роботу. Це допомогло зберегти довіру не тільки до Ощадбанку, але і до цілої банківської системи.

Структура Ощадбанку організована відповідно до вимог, установлених чинним законодавством та нормативно-правовими актами Національного банку України, що стосуються ефективного делегування повноважень та забезпечення внутрішнього контролю. Статут Ощадбанку визначає наступні органи управління (рисунок 2.4).

Основна мета АТ «Ощадбанк» полягає в тому, щоб забезпечувати населення надійними фінансовими інструментами для довгострокових та гарантованих заощаджень, а також підтримувати економічний розвиток країни, надаючи сучасні банківські послуги.

Рисунок 2.4 – Організаційна структура банку станом на 31.12.2021 [7]

На основі фінансової звітності НБУ, було здійснено загальний аналіз фінансового стану, а також оцінка рівня фінансової стійкості АТ «Ощадбанк». Головними джерелами інформації для аналізу стали звіт про фінансовий стан та звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід Ощадбанку.

Була проаналізована динаміка та структура формування доходів банку АТ «Ощадбанк» представлена у Додатку Г. Аналіз показав, що загальні доходи від діяльності банку АТ «Ощадбанк» у 2022 році склали 30626274,4 тис. грн, що на 7736641,0 тис. грн, або на 25,26 % більше, ніж у 2020 році. За аналізований період відбулося збільшення процентних доходів на 3980017,2 тис. грн, або на 21,56 %, хоча їх частка у структурі доходів банку скоротилася на 1,78%. Комісійні доходи протягом трьох років зросли на 1342790,4 тис. грн, або на 16,69 %.

За три досліджувані роки відбулося значне збільшення доходу від торговельних операцій на 2332535,6 тис. грн, або на 62,57 %, що свідчить про активу діяльність Ощадбанку на ринку валютних ресурсів та цінних паперів. Також відбулося збільшення інших операційних доходів на 81297,8 тис. грн, або на 20,72 %, що у 2022 р. становило 473582,3 тис. грн.

Таким чином, можна зробити висновок, що загальна оцінка доходів банку є позитивною, але для отримання більш точної інформації необхідно аналізувати окремі складові доходів та вивчати причини, що призвели до відповідних змін.

Аналіз зміни розміру чистого прибутку АТ «Ощадбанк» наведено в таблиці Б.1 Додатку Б, з якого можна зробити висновок, що за аналізований період відбулося значне скорочення фінансового результату банку. Зменшення прибутковості, передусім, пов'язане з негативними тенденціями економічного розвитку, які були спричинені повномасштабною військовою агресією росії проти України. Так, чистий прибуток банку наприкінці 2022 року становив 638825,1 тис. грн, що на 2137546 тис. грн, або на 76,99 % менше, ніж у 2020 р (рисунок 2.5).

Активи представляють собою ресурси, що контролюються установою, які

були набуті в результаті попередніх операцій і призначені для отримання доходу або іншої економічної вигоди у майбутньому. Іншими словами, це економічні ресурси, якими володіє банк і використання яких потенційно може приносити дохід у майбутньому.

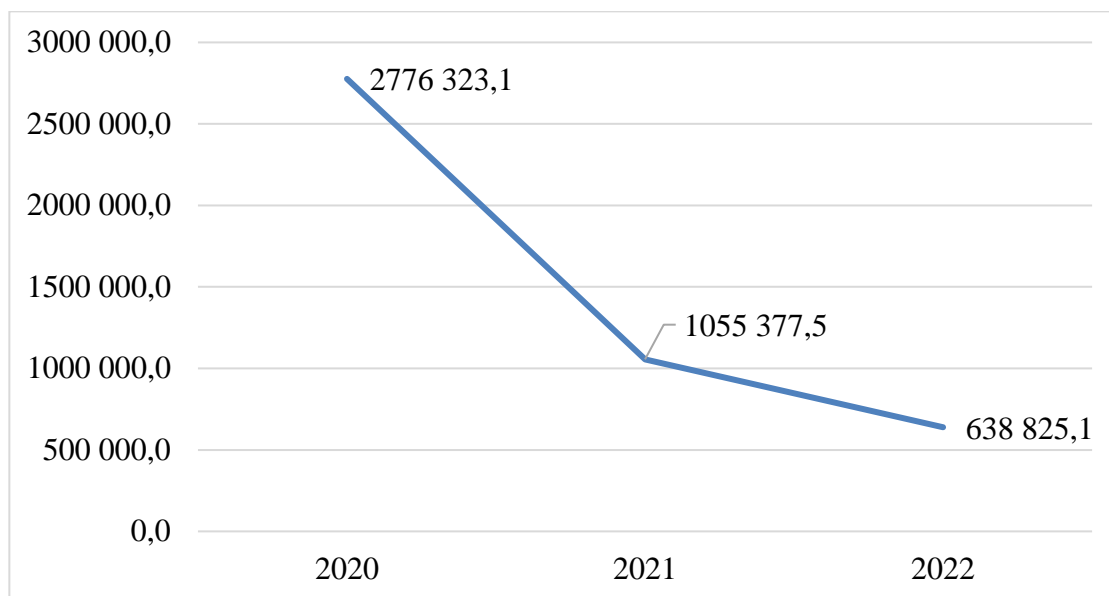

Рисунок 2.5 – Динаміка формування чистого прибутку АТ «Ощадбанк»,
тис. грн

Джерело: складено за даними Додатку Б

Під структурою активів розуміється відношення різних категорій активів, що включені до балансу, до загальної суми активів, вираженої у валюті балансу [37].

Аналіз динаміки формування активів АТ «Ощадбанк» наведено в Додатку А у таблиці А.1. Аналіз показав, що загальна вартість активів банку у 2022 р. становила 268759302,6 тис. грн, що на 29386974 тис. грн, або на 10,93 % більше, ніж у 2020 р. Найбільшу питому вагу серед статей активу банку протягом 3 років займали кредити та заборгованість клієнтів, сума яких зросла на 31,62% тобто на 19989518 тис. грн і у 2022 році склала 83215594,7 (рисунок 2.6).

В динаміці відбулося найбільше збільшення за такими групами активів банку: дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток на 195705,4 тис. грн, або на 71,1 %, і становила 470942,5 тис. грн, інші фінансові

активи на 1298145,8 тис. грн, або на 54,96 %, і становили 3659954,96 тис. грн станом на кінець 2022 року.

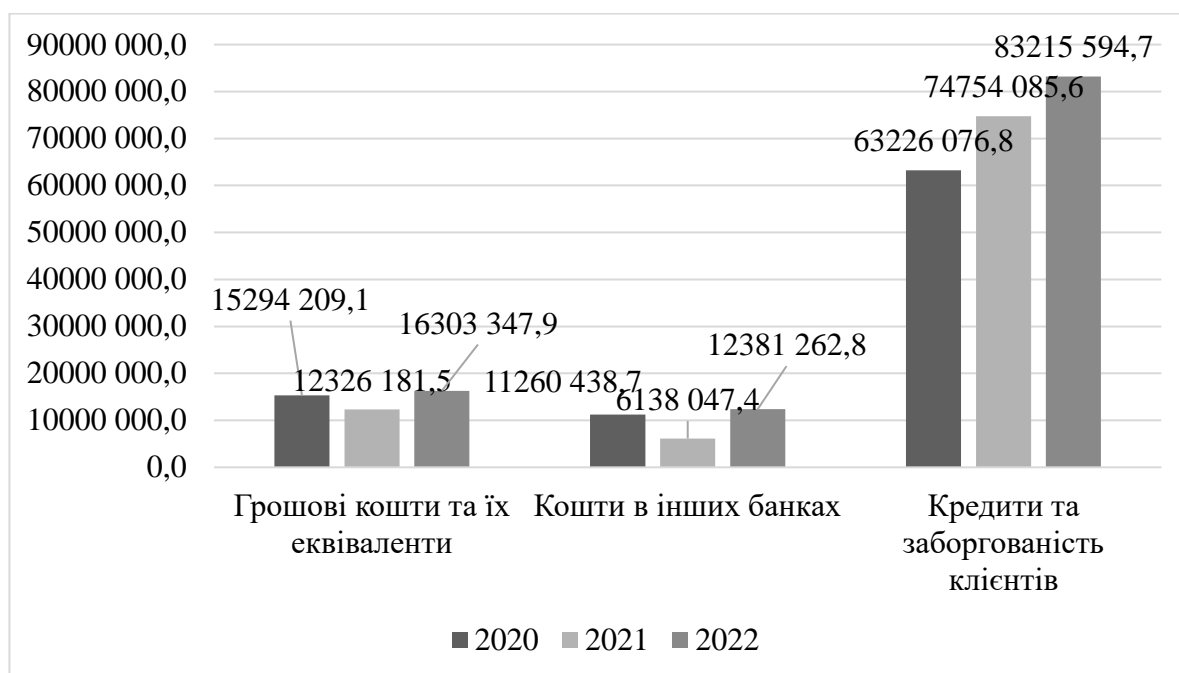

Рисунок 2.6 – Найвагоміші статті активу балансу АТ «Ощадбанк» протягом 2020-2022 рр., тис. грн

Джерело: складено за даними Додатку А

Власний капітал банку АТ «Ощадбанк» – це фінансові ресурси, які вносяться акціонерами (засновниками банку), а також кошти, що формуються в процесі його діяльності з метою забезпечення економічної самостійності та фінансової стійкості протягом всього періоду функціонування.

Аналіз динаміки формування власного капіталу АТ «Ощадбанк» наведено у таблиці А.3 Додатку А. Аналіз показав, що загальна вартість власного капіталу банку у 2022 р. становила 22163298,5 тис. грн, що на 228099 тис. грн, або на 1,04 % більше, ніж у 2020 р.

Одним з ключових показників, що відображає фінансову стійкість та регулятивний норматив діяльності банку, є норматив адекватності регулятивного капіталу. Цей показник відображає здатність банківської установи повністю та своєчасно виконувати зобов'язання, які впливають з

кредитних, торговельних або інших фінансових операцій. Високе значення показника адекватності регулятивного капіталу вказує на більшу частку ризику, що покладається на власників банку, і меншу частку ризику, що покладається на вкладників або кредиторів банку.

Банк показав негативну динаміку у вигляді непокритого збитку протягом останніх трьох років, що свідчить про невдале або недостатньо ефективне розміщення власних ресурсів і проявляється у відсутності позитивних результатів в роботі загалом. Наразі, станом на 2022 рік, спостерігається стабілізація, що підтверджується незначною позитивною динамікою непокритого збитку у порівнянні з 2021 роком на рівні 1,14 %.

Отже, зростання власного капіталу відбувалось виключно за рахунок збільшення резервних та інших фондів банку на 204343 тис. грн, або на 75,68 %.

Зобов'язання (залучений капітал) банку представляють собою заборгованість перед кредиторами, яка виникла внаслідок попередніх операцій і повинна бути погашена у встановлений термін. Зобов'язання банку передбачають зменшення доходів, які пов'язані з придбанням активів або отриманням послуг від інших осіб внаслідок раніше проведених операцій [38].

Аналіз динаміки формування зобов'язань АТ «Ощадбанк» наведено у таблиці А.2 Додатку А і показує, що загальна вартість зобов'язань банку у 2022 р. становила 250026737,5 тис. грн, що на 36239450 тис. грн, або на 16,95 % більше, ніж у 2020 р. Серед зобов'язань банку найбільшу питому вагу у 2020 році займали кошти клієнтів (86,48 %), а саме кошти фізичних осіб, кошти інших банків займали лише 2,11 %. У 2022 році питома вага коштів клієнтів зросла і становила 92,51 % від усіх зобов'язань АТ «Ощадбанк», друге місце займали інші залучені кошти з часткою 2,63 %.

В динаміці відбулося найбільше збільшення за такими групами зобов'язань банку: кошти клієнтів на 46411335 тис. грн, або на 25,10 %, що становило 231297542,8 тис. грн; інші фінансові зобов'язання на 2261077 тис. грн, або на 68,09 %, що становило 5581896,1 тис. грн; інші зобов'язання на

450228 тис. грн, або на 37,02 %, що становило 1666398,1 тис. грн; резерви за зобов'язаннями на 86,09 % або 545883 тис. грн за три роки.

Метою аналізу фінансового стану АТ «Ощадбанк» стало виявлення недоліків і проблем, чинників, що зумовили їх появу на ранніх стадіях, отримання реальної картини поточного стану комерційного банку, а також дослідження варіантів розвитку подій на майбутні періоди при мінливих умовах зовнішнього середовища.

На поточному етапі розвитку банківської системи, одним з найпоширеніших викликів, пов'язаних з впливом фінансової кризи на функціонування банків, є забезпечення фінансової стійкості як окремих банківських установ, так і системи в цілому. З метою підтримки стабільності банківської діяльності та проведення аналізу фінансової стійкості комерційних банків, Національний банк України прийняв рішення затвердити економічні нормативи, що є обов'язковими для всіх банківських установ. У таблиці Г.2 Додатку Г наведено показники економічних нормативів та лімітів відкритої валютної позиції АТ «Ощадбанк» за період з 2020 по 2022 рік.

У 2020 році норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу становив 19 %, а в 2022 році він знизився до 14,5 %. Незважаючи на це, він не опустився нижче стандартного лімітного значення (10 %), що свідчить про здатність банку вчасно та повністю погасити свої зобов'язання за кредитними, торговими та іншими грошово-кредитними операціями та про його достатню капіталізованість.

Норматив достатності основного капіталу (Н3) протягом трьох років зменшився на 2,6 пункти і склав 10,5 % у 2022 році, що свідчить про те, що частка ризику, що її беруть на себе власники банку протягом досліджуваного періоду зменшилася.

Норматив короткострокової ліквідності підвищується – у 2020 році він склав 64,8 %, а в 2022 році – 70,0 %. Це свідчить про можливість банку вчасно виконати свої грошові зобов'язання.

Ліміти нормативу максимального розміру кредитного ризику на одного

контрагента (Н7) та нормативу великих кредитних ризиків (Н8) встановлюються з метою зниження кредитних ризиків в банківській сфері. У 2022 році норматив Н7 становив 9,8 %, що є значним зниженням порівняно зі значенням в 2020 році, яке складало 20,4 %. Це свідчить про зростання ризиків, пов'язаних з кредитуванням. Норматив Н8 також зменшився майже удвічі – в 2020 році він склав 156,6 %, в той час як у 2022 році лише 80,1 % і не перевищував нормативне значення ≤ 800 % протягом всього досліджуваного періоду.

Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами знаходиться нижче межі норми, але не перетинає свого верхнього нормативного значення. Згідно з даними 2020 року, цей норматив становив 0,4 %, а в 2022 році зменшився до 0,3 %. Це свідчить про вжиття заходів для ефективного регулювання та зниження ризиків у майбутньому.

Норматив інвестування в цінні папери окремо для кожної установи та норматив загальної суми інвестування залишаються нижче встановленої норми. У 2020 році ці нормативи становили 0,1 %, а в 2022 році знизилися до 0 %. Ця тенденція вказує на те, що в останні роки інвестиційна діяльність банків не отримує належної підтримки.

Протягом 2020-2022 років спостерігалось порушення АТ «Ощадбанк» нормативу ризику загальної довгої відкритої валютної позиції (Л13-1). Так у 2020 році він склав 119,9 %, а у 2022 зріс до 214,8 % при нормативному значенні цього показника ≤ 5 %. Норматив ризику загальної короткої відкритої валютної позиції (Л13-2) протягом всього досліджуваного періоду не перевищував свого нормативного значення ≤ 5 % і в 2022 році становив 0 %.

У 2020-2022 роках АТ «Ощадбанк» стабільно виконував норматив коефіцієнта покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR_{ВВ}), а також окремо в іноземній валюті (LCR_{ІВ}), що свідчить про те, що банк забезпечений ліквідністю в обсязі, достатньому для повного виконання ним зобов'язань протягом 30 днів в кризових умовах.

Норматив коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR), запроваджений постановою Правління НБУ від 24.12.2019 № 158 і діє з 1 квітня 2021 року початкове нормативне значення якого складало 80 %, а з 1 жовтня 2021 року по 1 квітня 2023 – 90 %, складав 181 % у 2021 році та 177,4 % у 2022, що свідчить про те, що АТ «Ощадбанк» покладається на стабільні та довгострокові джерела фондування, а також зменшує залежність від короткострокового фінансування.

Таким чином, АТ "Ощадбанк" в основному відповідає встановленим нормативним значенням Національного банку України, а у деяких показників виявлені значно вищі значення, ніж ті, що передбачені нормативами. Можна стверджувати, що керівники банку успішно контролюють рівень ліквідності та постійно підтримують достатній запас первинної та вторинної ліквідності. ний обсяг ліквідних активів забезпечує можливість покрити відтоки коштів від клієнтів без негативних наслідків для роботи та розвитку банку. За рахунок значного обсягу ліквідних активів, банк може забезпечити покриття відтоків коштів з боку клієнтів, не ризикуючи ефективністю та подальшим розвитком організації.

Для оцінки фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» необхідно провести аналіз не тільки на основі нормативів, а й за допомогою коефіцієнтів стійкості банку, які можна побачити у таблиці 2.3.

У 2020 році коефіцієнт надійності, який визначається як співвідношення капіталу банку і залучених коштів, склав 10,26 %. Проте, у 2022 році він зменшився на 1,4 % до 8,86 %, хоч і було збережено оптимальне значення цього показника. Таким чином, дане значення показує, що в банку є достатній рівень власного капіталу і надійності, який трохи перевищує нормативне значення.

Після аналізу було виявлено, що значення коефіцієнта фінансового важеля у 2020 році складало 9,75 %, а в 2022 році – 11,28 %. Це означає, що банк збільшив свою ділову активність на грошовому ринку щодо залучення вільних коштів, навіть при наявності високого рівня власних коштів, але також це є загрозою для фінансової стійкості АТ «Ощадбанк».

Таблиця 2.3 – Аналіз основних показників фінансової стійкості банку АТ «Ощадбанк» за 2020-2022 рр.

Показники	Умовні позначення	Оптимальне значення	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення, (+,-)		Темп приросту, %	
						2022/2020	2022/2021	2022/2020	2022/2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Коефіцієнт надійності	Кн	Не менше 5 %	10,26	10,17	8,86	-1,4	-1,31	-13,65	-12,88
Коефіцієнт «фінансового важеля»	Кфв	У межах 1:20	9,75	9,83	11,28	1,53	1,45	15,69	14,75
Коефіцієнт участі власного капіталу у формуванні активів	Кук	Не менше 10 %	8,16	8,75	7,43	-0,73	-1,32	-8,95	-15,09
Мультиплікатор статутного капіталу	М	12 – 15	12,25	11,43	13,45	1,2	2,02	9,8	17,67
Рентабельність капіталу	ROE	Не менше 5 %	12,66	4,83	2,88	-9,775	-1,943	-77,23	-40,27
Рентабельність активів	ROA	Не менше 1 %	1,0330	0,4223	0,2143	-0,819	-0,208	-79,26	-49,26
Чиста процентна маржа	ЧПМ	Не менше 4,5%	3,3879	5,6417	5,4684	2,080	-0,173	61,41	-3,07

Джерело: розраховано на основі статистичних даних з Додатків А-Б

Зафіксовано зниження коефіцієнта участі власного капіталу у формуванні активів з 8,16 % у 2020 році до 7,43 % у 2022 році. Це значення продовжувало залишатися нижче оптимального рівня 10 %, що свідчить про нездатність банку покривати фінансові ризики та отримувати прибуток.

Коефіцієнт мультиплікатора складає станом на 2022 рік 13,45 %, це більше ніж у 2022 році, коли коефіцієнт становив 12,25 %, за оптимального значення 12-15. Даний коефіцієнт характеризує ступінь покриття активів акціонерним капіталом, та свідчить про те, що темп зростання активів перевищує темп зростання акціонерного капіталу.

Оцінка діяльності керівництва банку може бути здійснена за допомогою показника рентабельності активів (ROA), який відображає ефективність управління активами. Оптимальне значення цього показника становить 1 % і

вище і аналізуючи таблицю 2.3, можна помітити, що показники Ощадбанку протягом всього досліджуваного періоду досягають цього значення лише у 2020 році. Значення показника знизилася на 0,008 % протягом останніх років, що свідчить про неефективне управління активами.

Аналогічна ситуація спостерігається з показником рентабельності капіталу. Оптимальне значення показника ROE становить 5 % і більше. Ощадбанк досягнув цього значення лише у 2020 році, коли він становив 12,66 %. Проте, за три роки цей показник знизився на 9,775 і у 2022 році складав лише 2,88 %.

Чиста процентна маржа, яка є ще одним показником фінансової стійкості, вказує на здатність банку отримувати стабільний дохід. Мінімальне припустиме значення цього показника становить 4,5%. У 2020 році показник чистої процентної маржі Ощадбанку був нижчим за це значення і становив 3,39 %, однак протягом останніх двох років значення цього показника зросло, і у 2022 році воно становило 5,47%.

Аналіз ліквідності банку, який передбачає оцінку його здатності і можливості виконувати свої зобов'язання перед різними сторонами, такими як клієнти, кредитори, інвестори, акціонери та інші контрагенти, протягом аналізованого періоду [39]. Аналіз ліквідності АТ «Ощадбанк» представлено у таблиці Г.3 Додатку Г, а також на рисунку 2.7.

За аналізований період, показники ліквідності банку в основному показують тенденцію до зменшення. Норматив загальної ліквідності банку також зменшується з кожним роком, але залишається на рівні, що перевищує його оптимальне значення 100 %, що можна побачити на рисунку 2.7. Це свідчить про те, що активів банку достатньо для покриття всіх зобов'язань у повному обсязі.

Також норматив достатності основного капіталу з кожним роком зменшує свої показники – у 2022 році показник знизився на 2,6 пункти порівняно з 2020 роком та становив 10,5%.

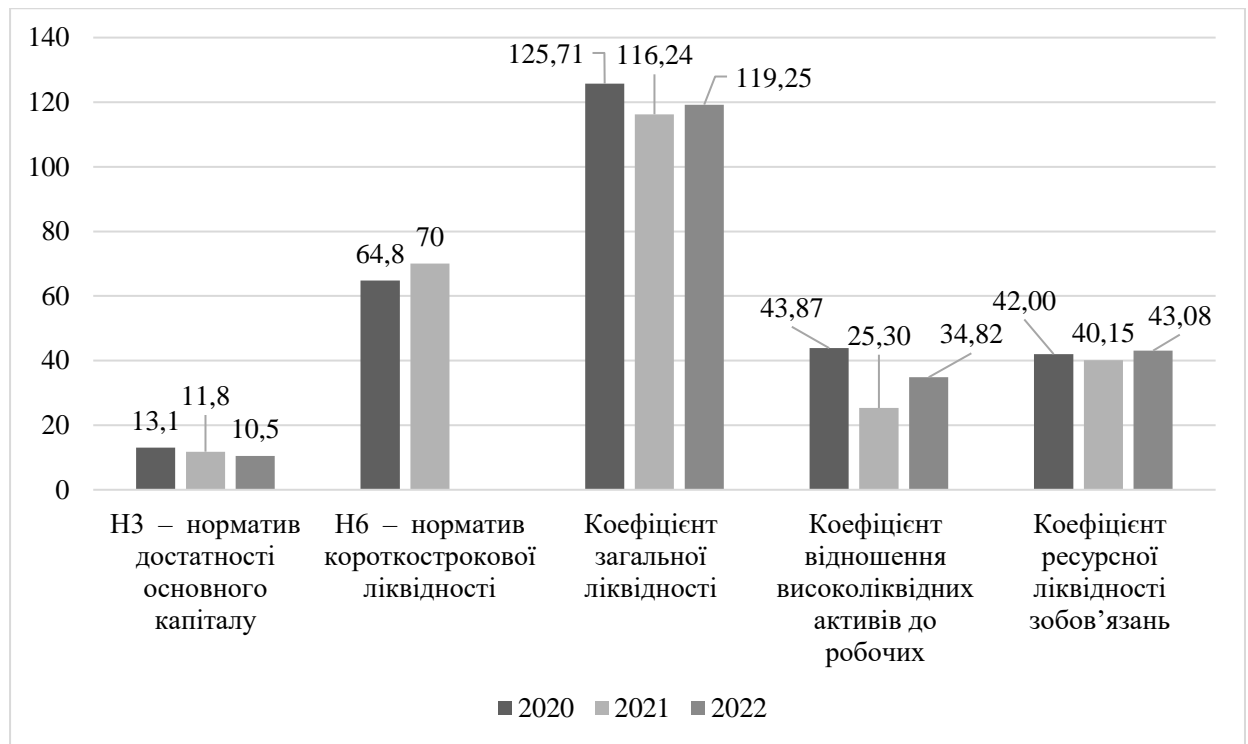

Рисунок 2.7 – Динаміка основних нормативів ліквідності АТ «Ощадбанк» у 2020-2022 роках

Джерело: складено за даними фінансової звітності банку

Протягом аналізованого періоду, значення нормативу короткострокової ліквідності (Н6) було вище нормативного значення, встановленого на рівні 60 %. У 2021 році це значення склало 70,0 %, що на 5,2 пункти більше, ніж у 2020 році. Показник не був розрахований у 2022 році оскільки Національний банк скасував для банків економічний норматив короткострокової ліквідності (Н6) «у зв'язку із завершенням перехідного періоду запровадження коефіцієнта чистого стабільного фінансування або NSFR» [41]. Збільшення коефіцієнта протягом аналізованого періоду свідчить про те, що банк здійснює своєчасну оплату короткострокових зобов'язань за рахунок наявних поточних активів. Таким чином, рівень надійності банку прямо залежить від співвідношення обсягів поточних активів та зобов'язань.

Зупинимось також на аналізі основних індикаторів фінансової стійкості «Ощадбанк» від порталу «Мінфін» (таблиця 2.4 та рисунок 2.8).

Таблиця 2.4 – Показники фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» у 2020-2022 рр. від порталу «Мінфін»

Рік	Місце в загальному рейтингу	Загальний рейтинг	Стресостійкість	Лояльність вкладників	Оцінка аналітиків	Місце в ренкінгу по депозитах ФО
1	2	3	4	5	6	7
2020	10	3,49	2,7	3,9	4,47	2
2021	15	3,34	2,7	3,8	3,89	2
2022	9	3,61	2,9	4,2	4,11	2

Джерело: складено на основі даних [42]

Аналіз складових фінансової стійкості, приведених у таблиці 2.4 та на рисунку 2.8, показав, що протягом досліджуваного періоду змінювалися в основному лише два показники – показник лояльності вкладників та оцінка аналітиків. Можна прослідкувати тенденцію до зростання лояльності вкладників АТ «Ощадбанк», а також його загального рейтингу, що свідчить про його ефективну діяльність попри кризовий стан в країні.

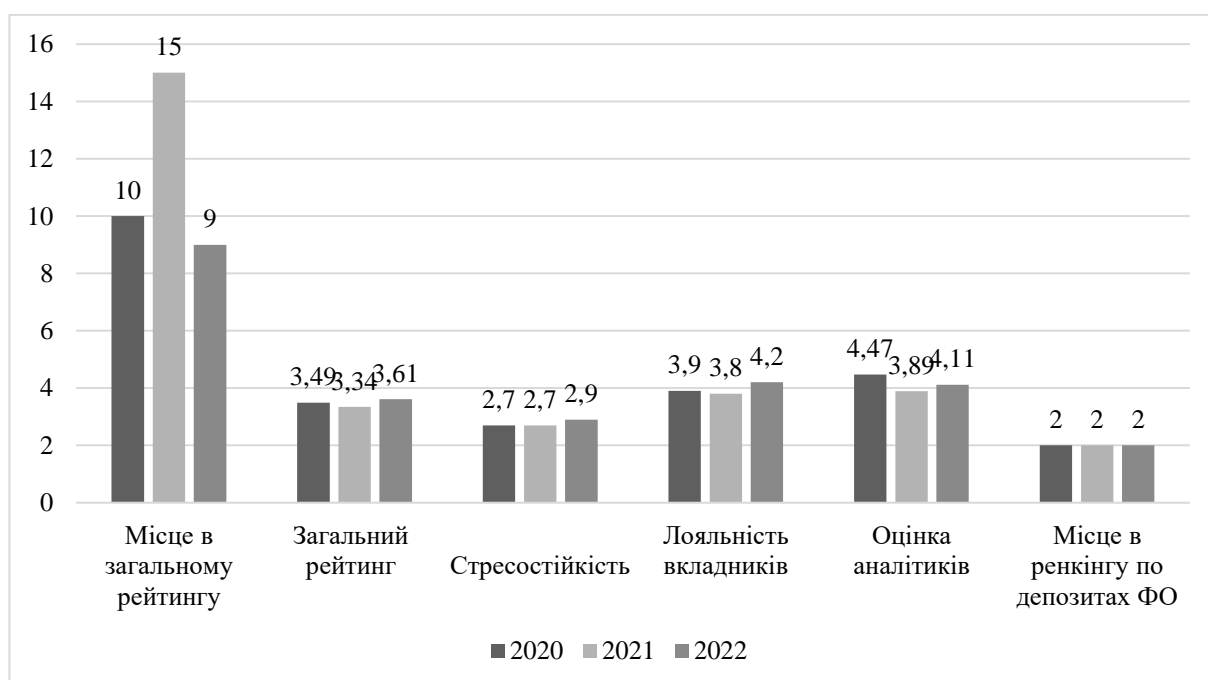

Рисунок 2.8 – Динаміка показників-складових фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» у 2020-2022 рр.

Джерело: складено на основі даних [42]

Аналіз фінансового стану АТ «Ощадбанк» за період 2020-2022 років вказує на те, що установа притримувалась напрямку розвитку, визначеного своїми стратегічними документами, зосереджуючись на комерційній успішності та підготовці до майбутньої приватизації, запланованої на 2025 рік. Однак, після початку війни з РФ, АТ «Ощадбанк» почав зазнавати збитковості в своїй діяльності з другого кварталу 2022 року, незважаючи на прибутковість у попередні роки. Це свідчить про те, що накопичений резерв міцності виявився недостатнім. Варто також зазначити, що міжнародні дані підтверджують, що державні банки загалом є більш вразливими до кризових ситуацій у порівнянні з приватними установами. Це підтверджують також результати стрес-тестів, проведених НБУ у 2018-2019 роках, які показали, що державні банки, зокрема АТ «Ощадбанк», вимагатимуть найбільші обсяги капіталу серед усіх банків у разі кризових ситуацій.

Загострення фінансових процесів у банківській установі пояснюється рядом факторів, включаючи світові пандемічні обмеження, внутрішньополітичну та економічну нестабільність в країні, збільшення інфляції, погіршення інвестиційного клімату, недосконалість законодавства щодо реформування банківської системи, корупцію, дефіцит бюджетних коштів та інші причини, які гальмують бізнес-процеси в Україні. Крім того, російсько-українська війна 2022 року мала колосальні наслідки для соціально-економічного та морально-психологічного стану країни.

Таким чином, після аналізу ключових показників, які характеризують фінансову стійкість банку, можна зробити висновок, що вони знаходяться на недостатньо задовільному рівні. Керівництву Ощадбанку рекомендується переглянути стратегію управління активами, кредитами та власним капіталом і докласти максимальних зусиль для поліпшення ефективності своєї банківської діяльності, оскільки криза одного банку може мати негативні наслідки для всієї банківської системи.

2.2. Розробка ефективних шляхів забезпечення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк»

Ефективність і стійкість банківської системи є необхідною умовою для досягнення сталого економічного зростання в Україні. Сучасна ситуація свідчить про недостатню фінансову стійкість та ефективність як загальної банківської системи України, так і окремих банківських установ. Це призвело до ліквідації великої кількості неплатоспроможних банків протягом останніх років. У контексті інтеграції України в європейський фінансовий простір, правильний напрямок для поліпшення фінансового стану банківських установ є важливою передумовою для сталого зростання української економіки.

На сьогоднішній день, банківська система перебуває у досить нестабільному стані, деякі банки повністю припинили свою діяльність, а з 2018 по 2022 роки спостерігалось значне скорочення депозитів. Додаткові податки та військові збори зменшуються, присутні постійні коливання обмінних курсів, а процентні ставки зросли, сприяючи розвитку чорного ринку. Всі ці фактори негативно впливають на функціонування банківської системи в цілому. У 2022 році, через війну, стійкість деяких банків похитнулась, а деякі з них змушені були припинити своє існування. Така ситуація має негативний вплив на населення та їх довіру до банків.

Створення сприятливого середовища для банків та забезпечення стабільного циклу відтворення є однією з найважливіших економічних проблем у сучасних умовах. Це особливо актуально в контексті змін, які відбуваються в суспільстві та державі. Одним з найважливіших напрямків досягнення цієї мети є здійснення прийомів, що спрямовані на забезпечення ефективної діяльності банків.

Банківська система є одним із найважливіших елементів ринкової інфраструктури, оскільки вона забезпечує механізм перерозподілу грошових потоків між економічними суб'єктами [34, с. 136]. В сучасній економічній

системі України відбуваються зміни, що суттєво впливають на розвиток банківської системи. За останні роки банківська галузь стала динамічною, високотехнологічною та конкурентоспроможною.

Станом на теперішній час, фінансова стійкість Ощадбанку піддається впливу значних нових факторів. Вони включають зміну в підходах до формування бази ресурсів банку внаслідок зниження відсоткових ставок, а також видиме зниження грошової цінності кредитів через зростаючу конкуренцію на фінансовому ринку. Ці тенденції в середньостроковій перспективі можуть призвести до зменшення прибутковості та ефективності діяльності банку [35, с. 6].

Керівництво банку та регулятори банківської системи зобов'язані визначати, оцінювати та мінімізувати вплив різноманітних чинників, що виникають в різні періоди економічної нестабільності, з метою забезпечення фінансової стійкості окремих банків.

Поміж глобальних факторів було виявлено деякі недоліки у фінансовій діяльності АТ «Ощадбанк», які можна узагальнити наступним чином:

- залежність від позикових коштів;
- нестача високоліквідних активів;
- зниження здатності банку повернути залучені кошти в разі неповернення кредитів;
- низький рівень забезпеченості банку власним капіталом для покриття всіх можливих збитків.

З метою забезпечення фінансової стійкості Ощадбанку під впливом зазначених факторів, необхідно ввести корективи як у систему менеджменту банку, так і у систему регулювання та нагляду за банківською системою з боку держави.

Для підвищення фінансової стійкості банку, важливу роль можуть відігравати загальні стандарти та стратегії банківської діяльності, які враховували б успішний досвід зарубіжних банківських систем, а також вимоги міжнародних органів банківського нагляду. Зокрема, особлива увага повинна

бути приділена стандартам управління банківськими ризиками.

Водночас, для того щоб подолати один з основних факторів, що знижує фінансову стійкість банку, а саме накопичені кредитні ризики, банку потрібно впровадити низку практичних заходів в галузі кредитного менеджменту, таких як:

- переглянути кредитні стратегії банку, зосередившись на коригуванні системи оцінки кредитного ризику позичальників, включаючи в оцінку вплив макроекономічних (глобальних) ризиків;
- розробити лінію кредитних продуктів на основі аналізу попиту клієнтів на кредитні продукти з врахуванням структурних економічних змін та змін в інформаційному середовищі;
- впровадити прогнозне оцінювання кредитного ризику, що базується на моделях оцінки ймовірності дефолту (неплатоспроможності) позичальника у визначений період у майбутньому з врахуванням термінів кредитування та особливостей економічного циклу в період кредитування;
- запровадити комплексне обслуговування клієнтів, використовуючи новітні банківські технології для розробки індивідуалізованих пакетних пропозицій послуг (у сфері кредитування, надання інформаційних послуг тощо) з метою утворення довгострокових відносин з клієнтами.

Формування якісного кредитного портфеля є критично важливим не лише для досягнення прибутковості та фінансової стійкості банку, а також для його надійності як фінансового партнера. Сучасні тенденції також потребують нових стратегій до алокування капіталу і жорсткої оцінки ризиків, включаючи політичні ризики, особливо якщо йдеться про певні країни або регіони. У додаток до цього, системна економічна криза підкреслила важливість своєчасного та ефективного розміщення ресурсів і показала, як це може призвести до значних фінансових наслідків не лише для окремих банків, але й для всієї банківської системи, зокрема на глобальному рівні [38, с. 58].

Одним з головних завдань Ощадбанку на ринку обслуговування корпоративних клієнтів для досягнення встановлених цілей є необхідність

розширити та втримати наявну клієнтську базу шляхом активної модернізації існуючих продуктів та розробки нових. Для досягнення цієї мети необхідно застосувати різноманітні підходи, що враховують специфіку кожного цільового сегмента: розробка стратегії активного маркетингового просування продукції, цілеспрямована робота з певними цільовими категоріями клієнтів тощо.

На сьогоднішній день, споживачам банківських послуг (компаніям або приватним особам) в Інтернеті доступний широкий вибір кредитних установ і банківських послуг, який охоплює практично всі куточки світу. Вони мають право обирати, де розміщувати свої кошти. Крім того, можна отримати банківську послугу, не виходячи з дому або офісу. Саме тому АТ «Ощадбанк» повинен активно працювати над максимальною диверсифікацією своєї діяльності, бути відкритим до інновацій та самостійно генерувати ідеї щодо нових продуктів і послуг, а також шукати нові шляхи їх розміщення, щоб успішно функціонувати в швидкозмінному зовнішньому середовищі.

Ощадбанк повинен розширювати свої можливості співпраці як з фізичними особами, так і з підприємствами малого та середнього бізнесу. Покращення якості фінансового управління на підприємствах призводить до зменшення середнього залишку на розрахункових рахунках. Це свідчить про те, що перед банком поставлено завдання залучити значну кількість клієнтів до розрахунково-касового обслуговування. Для його досягнення необхідно:

- надання індивідуального обслуговування VIP-клієнтам, що здійснюватиметься через роботу персональних менеджерів;
- розвивати ефективну систему відносин з корпоративними клієнтами;
- розробка та вдосконалення індивідуальних систем та технологій дистанційного надання послуг, які враховуватимуть специфічні потреби великих корпоративних клієнтів;
- максимальне використання потенціалу мережі філій та додаткових офісів для обслуговування наявних клієнтів та залучення нових;
- активно долучатись до обласних та державних програм

фінансування малого та середнього бізнесу;

– акцентувати увагу на високоприбуткових операціях таких як лізинг та факторинг, які можуть стати альтернативою традиційному кредитуванню.

З урахуванням перспектив споживчого та іпотечного кредитування необхідно активно розвивати напрямки кредитування фізичних осіб. З цією метою пропонується виконати наступні заходи:

– покращити ефективність та якість роботи front-офісу;

– покращити технології масового кредитування фізичних осіб;

– запровадити програму лояльності для відповідальних клієнтів;

– систематично здійснювати маркетингові дослідження для актуалізації асортименту продуктів з урахуванням мінливих потреб клієнтів.

Для забезпечення зростання доходів та підвищення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» також важливо регулярно проводити якісний і кількісний аналіз кожного джерела доходів з метою встановлення оптимальних напрямків здійснення операцій [37, с. 8]. Для збільшення доходів АТ «Ощадбанк» варто зосередитися не лише на підвищенні прибутку від операцій та наданих послуг, але й на зменшенні витрат на їх обслуговування, проте це передбачає постійний аналіз видатків на банківські операції та послуги і визначення можливостей зниження цих видатків, що сприятиме покращенню фінансової стійкості банку.

Таким чином, стратегічними альтернативами забезпечення фінансової стійкості Ощадбанку на фінансовому ринку повинні стати:

– збільшення поточного рівня рентабельності капіталу та рентабельності активів;

– надання пріоритету розвитку роздрібних послуг та продажу масових продуктів;

– оптимізація роботи інституту персональних менеджерів для підвищення клієнтоорієнтованості;

– орієнтування на підприємства середнього і малого бізнесу як цільових клієнтів у корпоративному сегменті;

– розширення та утримання наявної клієнтської бази;

- поліпшення якості та швидкості обслуговування клієнтів завдяки використанню сучасних інформаційних технологій;
- модернізація та розширення мережі операційних підрозділів з метою збільшення обсягів продажу банківських продуктів у коротко- та середньостроковій перспективі.

Отже, збільшення масштабів діяльності, підвищення дохідності та продуктивності є ключовими завданнями банку.

Формування та реалізація стратегічних альтернатив контролю фінансової стійкості АТ «Ощадбанк» включає всі напрямки управлінської діяльності та рівні системи контролю банку, пов'язані з реалізацією розроблених стратегій забезпечення стійкості банку, моніторингом їх впровадження та досягнення заздалегідь визначених результатів.

АТ «Ощадбанк» має реалізувати стратегічні альтернативи забезпечення фінансової стійкості банку, оскільки система контролю має базуватися на принципі уникнення системних небезпек, а не усунення їх наслідків.

Фінансова стійкість АТ «Ощадбанк» є основною умовою здійснення його ефективної прибуткової діяльності та рушійною ланкою розбудови банківської системи України в цілому. Для досягнення фінансової стійкості банку важливим є взаємодія управлінських рішень та збалансованість між усіма компонентами механізму, а також наявність достатнього обсягу власного капіталу [39, с. 96].

Таким чином, складові та вимоги стратегічних альтернатив забезпечення фінансовою стійкістю АТ «Ощадбанк» сприятимуть подоланню потенційних та існуючих негативних факторів, що впливають на стійкість банку, і мають бути посилені тактичними та оперативними заходами, що здійснюються у формі відповідних організаційних планів, комплексних цільових програм та розроблення карт стратегічного розвитку банківських установ.

Важливо відзначити, що забезпечення, підтримка, аналіз та оцінка фінансової стійкості комерційних банків є ключовими факторами у розвитку банківської системи. Саме тому необхідно проводити дослідження цієї галузі

економіки та оптимізувати всі доступні методи оцінювання, забезпечення та управління фінансової стійкості.

Висновки

За результатами проведеного дослідження питань визначення сутності, оцінки та ефективних шляхів забезпечення фінансової стійкості банку можна зробити наступні висновки.

Визначено, що поняття «фінансова стійкість» проявляється як якісна характеристика фінансового стану банківської установи, що характеризується достатністю, збалансованістю та оптимальним співвідношенням фінансових ресурсів і активів за умов збереження достатнього рівня ліквідності та платоспроможності, збільшення прибутку, мінімізації ризику та здатності протистояти непередбаченим збиткам, а також підтримувати стан ефективного функціонування.

Дослідження поняття «фінансова стійкість банку» показує, що цей термін широко використовується як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями та практиками. Фінансову стійкість часто ототожнюють з надійністю, однак, вважається що стабільність є більш широким поняттям. Відмінність між стійкістю і стабільністю полягає у їхній спроможності протистояти внутрішнім і зовнішнім факторам впливу на різних етапах та здатності повертатися до стану рівноваги протягом різних періодів часу.

На підставі дослідженого і узагальненого у першому розділі можна зробити висновок, що для забезпечення фінансової стійкості банку необхідно, насамперед, кількісно описувати і вимірювати цю стійкість. Тому важливою складовою системи оцінки та забезпечення фінансової стійкості комерційного банку є його економічна діагностика.

На сучасному етапі розвитку банківської системи існує безліч різних підходів і методик, що дозволяють оцінити фінансову стійкість банків. Однак їх основним недоліком є відсутність можливості здійснювати прогнози, які були б актуальними на довгострокову перспективу. Це пояснюється тим, що зазвичай основним джерелом інформації, використовуваною для аналізу

фінансової стійкості банку, є дані, надані самим банком.

В умовах нерівності інформації велике значення надається прозорості в оцінюванні фінансової стійкості банку, але цьому аспекту в нашій країні поки не приділяється достатньо уваги. Це призводить до того, що проведений аналіз ефективності банку є неповним. Використання лише одного методу аналізу недостатнє для повного охоплення поточного і майбутнього фінансового стану банку, а також його стійкості перед непередбачуваними ситуаціями на мікро- і макрорівні, тож необхідно розробити ефективну та сучасну комплексну методологію аналізу фінансової стійкості банку, яка враховуватиме всі основні аспекти його діяльності.

Огляд фінансової ситуації АТ «Ощадбанк» протягом 2020-2022 років підтвердив, що банк слідував стратегії, визначеній у своїх стратегічних документах, зосереджуючись на комерційному розвитку та підготовці до приватизації, запланованої на 2025 рік. Однак, з початком війни з РФ, з другого кварталу 2022 року АТ «Ощадбанк» зіткнувся з проблемами збитковості, незважаючи на попередню прибутковість, що вказує на недостатність накопиченого резерву міцності.

Після аналізу ключових показників, які характеризують фінансову стійкість Ощадбанку, було зроблено висновок, що вони знаходяться на недостатньо задовільному рівні. Керівництву АТ «Ощадбанк» рекомендується переглянути стратегію управління активами, кредитами та власним капіталом і докласти максимальних зусиль для поліпшення ефективності своєї банківської діяльності, оскільки криза одного банку може мати негативні наслідки для всієї банківської системи.

У другому розділі було запропоновано такі стратегічні альтернативи забезпечення фінансової стійкості АТ «Ощадбанк»:

- покращення та контроль за ефективністю і якістю роботи front-офісу;
- розширення та утримання наявної клієнтської бази;
- модернізація та розширення мережі операційних підрозділів з

метою збільшення обсягів продажу банківських продуктів у коротко- та середньостроковій перспективі;

- систематичне здійснення маркетингових досліджень для актуалізації асортименту продуктів з урахуванням мінливих потреб клієнтів;

- пристосування діяльності до вимог ринку та структуризація її таким чином, щоб задовольняти індивідуальні потреби клієнтів з різних сфер діяльності з урахуванням їх особливих вимог;

- збільшення поточного рівня рентабельності капіталу та рентабельності активів;

- забезпечення наявності достатнього рівня капіталу і його раціональне розміщення з метою ефективного функціонування у майбутньому;

- забезпечення "прозорості" витрат і прибутку, висвітлення їх відповідно до сегментів ринку, продуктів та клієнтів.

Список використаних джерел

1. Агрес О. Г. Сутність поняття фінансова стійкість банку та фактори, що на неї впливають [Електронний ресурс] / О. Г. Агрес – Режим доступу до ресурсу: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/106.pdf>.
2. Корженко К. А. Підходи до класифікації факторів, що впливають на стійкість банківської установи [Електронний ресурс] / К. А. Корженко – Режим доступу до ресурсу: http://ej.kherson.ua/journal/economic_12/economic_12_1.pdf.
3. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності [Електронний ресурс] / Т. Д. Косова. – 2008. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/book/b-138.pdf>.
4. Індикатори фінансової стійкості (FSI) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://data.imf.org/regular.aspx?key=63174545>.
5. Наглядова статистика НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#2>.
6. Салтан Р. О. Фінансова стійкість в сучасній банківській системі [Електронний ресурс] / Р. О. Салтан, Ю. О. Русіна – Режим доступу до ресурсу: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/18742/1/DOMIN2021_P193-195.pdf.
7. Показники діяльності Ощадбанку [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.oschadbank.ua/pokazniki-dialnosti>.
8. Фінансова звітність Ощадбанку [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>.
9. Погореленко Н. П. До питання про понятійний апарат фінансової стабільності банківської системи [Електронний ресурс] / Н. П. Погореленко. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: [file:///C:/Users/UserComp/Downloads/roman_editor,+11%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/UserComp/Downloads/roman_editor,+11%20(2).pdf).
10. Квасницька Р. С. Управління ризиками як елемент забезпечення фінансової стійкості комерційного банку / Р. С. Квасницька, І. В. Хаврусь // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2010.

– № 3. – Т. 3. – С. 146-149.

11. Сиром'ятникова О. В. Економічна сутність фінансової стійкості банку [Електронний ресурс] / О. В. Сиром'ятникова, Т. В. Мішина – Режим доступу до ресурсу: <https://core.ac.uk/download/pdf/162887248.pdf>.

12. Максимова А. В. Оцінка фінансової стійкості банку: методичні підходи до аналізу та проблеми їх застосування [Електронний ресурс] / А. В. Максимова – Режим доступу до ресурсу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_08/157.pdf.

13. Бойчук А. Управління фінансовою стійкістю в системі забезпечення конкурентоспроможності банку за матеріалами АБ «Укргазбанк» [Електронний ресурс] / А. Бойчук, І. Форкун. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11388/1/%d0%94%d0%a0_%d0%91%d0%be%d0%b9%d1%87%d1%83%d0%ba_%d0%b4%d0%b8%d0%bf%d0%bb%d0%be%d0%bc.pdf.

14. Заруцька О. П. Науково-методологічні засади банківського нагляду з використанням структурно-функціонального аналізу [Електронний ресурс] / Олена Павлівна Заруцька. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/51741/1/Zarutska_diss.pdf;jsessionid=E8D1A778FA8BE9463F46167638701663.

15. Ткач І. Проблеми забезпечення стійкості економіки [Електронний ресурс] / Іван Ткач. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/1727/4/12timzse.pdf>.

16. Головка Н. Особливості управління фінансовою стійкістю комерційних банків [Електронний ресурс] / Наталія Головка – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3669/1/%d0%9d%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b8%d0%b9%20%d0%b2%d1%96%d1%81%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%e2%84%964%20%28224%29.pdf>.

17. Курчак Р. В. Власний капітал комерційних банків та його регулювання Національним банком України [Електронний ресурс] / Р. В. Курчак, О. В. Дзюблюк. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/1786/1/Kurchak%20R.V.%2c%20BSm-52.pdf>.

18. Галіцейська Ю. М. Проблеми фінансової стійкості в контексті формування ресурсів комерційних банків [Електронний ресурс] / Ю. М. Галіцейська, О. В. Дзюблюк – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/14640/1/%d0%94%d0%b7%d1%8e%d0%b1%d0%bb%d1%8e%d0%ba%20-%20%d0%9f%d1%80%d0%be%d0%b1%d0%bb%d0%b5%d0%bc%d0%b8%20%d1%84%d1%96%d0%bd%d0%b0%d0%bd%d1%81%d0%be%d0%b2%d0%be%d1%97%20%d1%81%d1%82%d1%96%d0%b9%d0%ba%d0%be%d1%81%d1%82%d1%96%20%d0%b2%20%d0%ba%d0%be%d0%bd%d1%82%d0%b5%d0%ba%d1%81%d1%82%d1%96%20%d1%84%d0%be%d1%80%d0%bc%d1%83%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f%20%d1%80%d0%b5%d1%81%d1%83%d1%80%d1%81%d1%96%d0%b2%20%d0%ba%d0%be%d0%bc%d0%b5%d1%80%d1%86%d1%96%d0%b9%d0%bd%d0%b8%d1%85%20%d0%b1%d0%b0%d0%bd%d0%ba%d1%96%d0%b2%20-%202008.pdf>.

19. Буряк Ю. Є. Сутність фінансової стійкості банку та шляхи її забезпечення [Електронний ресурс] / Ю. Є. Буряк. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/MV_3_2016.pdf.

20. Остап С. Теоретичні підходи до визначення сутності поняття фінансова стійкість банку [Електронний ресурс] / Світлана Остап – Режим доступу до ресурсу: [file:///C:/Users/UserComp/Downloads/2016%20%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20\(%D0%BA%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0\).pdf](file:///C:/Users/UserComp/Downloads/2016%20%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20(%D0%BA%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0).pdf).

21. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи [Електронний ресурс] / О. В. Дзюблюк, Р.

В. Михайлюк. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/525/1/finansova_stiyk_bankiv_dzublyck.pdf.

22. Іващук О. О. Вплив зовнішніх чинників на стійкість банківських установ [Електронний ресурс] / Ольга Олегівна Іващук – Режим доступу до ресурсу:

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/41644/1/%d0%a4%d0%be%d1%80%d0%bc%d1%83%d0%b2%d0%b0%d0%bd%d0%bd%d1%8f%20%d1%94%d0%b4%d0%b8%d0%bd%d0%be%d0%b3%d0%be%20%d0%bd%d0%b0%d1%83%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%be%d0%b3%d0%be%20%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%81%d1%82%d0%be%d1%80%d1%83%20%d0%84%d0%b2%d1%80%d0%be%d0%bf%d0%b8%20%282011%29.pdf>.

23. Сов'як О. Фактори фінансової стійкості комерційних банків [Електронний ресурс] / Олег Сов'як – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/4449/1/%d0%a1%d0%be%d0%b2%27%d1%8f%d0%ba%20%d0%9e%d0%bb%d0%b5%d0%b3.pdf>.

24. Галич М. Л. Методичні засади оцінювання ймовірності банкрутства банку [Електронний ресурс] / М. Л. Галич. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/72436/3/Galych_magrob.pdf.

25. Нікольчук Ю. М. Фактори, що визначають фінансову стійкість комерційного банку [Електронний ресурс] / Ю. М. Нікольчук, А. В. Паламарчук – Режим доступу до ресурсу: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/25735/1/Zbirnuk_2018.pdf.

26. Полуянов В. Особливості та чинники фінансової стійкості банківської системи України [Електронний ресурс] / Владислав Полуянов. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.vtei.com.ua/doc/11konf/zb16.pdf>.

27. Масло Б. В. Моделювання оцінювання рівня фінансової стійкості банківських установ [Електронний ресурс] / Б. В. Масло. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream->

download/123456789/69356/1/Maslo_Masters_thesis.pdf.

28. Захожай В. Б. Аналізу ринку банківських послуг [Електронний ресурс] / В. Б. Захожай, С. С. Герасименко. – 2006. – Режим доступу до ресурсу: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/analiz_rinku_bank_poslug.pdf.

29. Предмет, об'єкти, суб'єкти аналізу та його завдання [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://buklib.net/books/22377/>.

30. Аніловська Г. Я. Забезпечення стійкості та безпеки фінансової системи України: теорія і практика / Г. Я. Аніловська, І. Г. Благун, О. Б. Баворовська. – Львів: СПОЛОМ, 2016. – 254 с.

31. Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS [Електронний ресурс]. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02>.

32. Малахова О. Л. Управління фінансовою стійкістю банків [Електронний ресурс] / О. Л. Малахова, Р. В. Михайлюк. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/532/1/malakhova_ufsb.pdf.

33. Кузнецов Д. В. Забезпечення фінансової стійкості банку [Електронний ресурс] / Дмитро Вікторович Кузнецов. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/84378/1/Kuznetsov_bac_rob.pdf;jsessionid=D879ED9AFB1A09317167573AAA289182.

34. Філіппов В. Ю. Напрями покращення фінансового стану банківських установ [Електронний ресурс] / В. Ю. Філіппов, Н. О. Дишкант, Є. О. Скоморохов. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/16621/1/15.pdf>.

35. Данік Н. Удосконалення механізму забезпечення фінансової стабільності банківської системи України [Електронний ресурс] / Н. Данік, А. Татко. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: [file:///C:/Users/UserComp/Downloads/j.isjmef.20220105.01%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/UserComp/Downloads/j.isjmef.20220105.01%20(1).pdf).

36. Лилак В. В. Фінансова стійкість комерційного банку, та шляхи її

забезпечення [Електронний ресурс] / Василь Васильович Лилак. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/941/1/Lylak%20V.V.%20%2c%20Fis-51.pdf>.

37. Бянов Д. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку [Електронний ресурс] / Дмитро Миколайович Бянов. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/16773/1/6.030502_Vyuanov_Dmytro_Mykolayovych1%21.pdf.

38. Розова А. К. Порівняльний аналіз фінансового стану комерційних банків [Електронний ресурс] / Анна Костянтинівна Розова. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/311a8c22-d254-4871-84ae-b4d1e8e8ffd1/content>.

39. Тернюк В. Ю. Підходи щодо забезпечення фінансової стійкості банківської установи [Електронний ресурс] / В. Ю. Тернюк – Режим доступу до ресурсу: http://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/5826/2/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%A7%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0_1_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9.pdf.

40. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]. – 2023. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text>.

41. Національний банк скасував розрахунок банками нормативу короткострокової ліквідності [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-skasuvav-rozrahunok-bankami-normativu-korotkostrokovoyi-likvidnosti>.

42. Рейтинг стійкості банків [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://minfin.com.ua/ua/banks/rating/?date=2023-01-01>.

43. Аналіз фінансової стійкості [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://buklib.net/books/29141/>.